

XI. FEJEZET

~~PROGRAMUNK FELTÉTELRENDSZERE~~
ÓVODAI ÉLETÜNK MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Célunk:

- a működésünk feltételrendszerében a törvényesség betartása,- nevelő testületünk szakmai elhivatottsága, felkészültsége, kulturáltsága, munkamorálja legyen példa értékű,
- humánerőforrás fejlesztés,
- a szülői igények felmérése, együttműködés a szülői házzal az óvoda adottságai és lehetőségei figyelembevételével,
- működési rendünk és a munkarendünk összehangolása, rugalmas igazítása a változásokhoz,
- pedagógiai munkánkat segítő szakemberek biztosítása a speciális feladatok ellátásához.

1. Személyi feltételek*Dolgozói létszámnyilvántartás tagóvodánként*

	Tagintézmény igazgató	Óvónő	Dajka	Titkár	Karbantartó	Egyéb	Összesen
Lurkó kuckó Központi Óvoda	1+ 1 főigazgató	8	4	1	-	2	16
Dúdoló Tagóvoda	1	8	4	-	-	2	15
Kölyökvár Tagóvoda	1	10	5	1	-	3	25
Szivárvány Tagóvoda	1	12	6	-	-	7	25
Inotai Cseperedő Óvoda	-	4	2	-	-	4	10
Rákóczi telepi Óvoda	-	4	2	-	-	1	6
Iciri piciri Óvoda	-	2	1	-	-	1	3

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Nevelőtestületünk jellemzői:

- Egész személyiségével nevel, követendő pozitív erkölcsi mintául szolgál, cselekedetei hitelek.
- Szakmai elhivatottsága, felkészültsége, kulturáltsága, munkamorálja példa értékű.
- Igényli az emberi és szakmai megújulást.
- Magatartásában és megjelenésében példamutató.
- Káros szenvedélytől, megbotránkoztató, közízlést sértő magatartástól mentes életet él.
- A nevelőtestület, nevelőközösség tagjai kölcsönösen megbecsülik, tisztelik egymást, hatékony munkakapcsolat kialakítására törekednek.
- A felmerült konfliktusokat kulturáltan, megértéssel, az okok megszüntetésével próbálja megoldani.
- Az adott lehetőségek, feltételek határain belül a lehető legjobb szakmai tudása szerint végzi munkáját.
- Viselkedését, tetteit, szavait a gyermekekért érzett felelősség hatja át.
- Gondoskodik arról, hogy a gondjaira bízott gyermekeket semmilyen hátrányos megkülönböztetés ne érje (képesség, vagyon, rang, vallás, bőrszín).
- Nevelési tanácsaival segíti a gyermekek harmonikus személyiség fejlődését.
- A nevelés eredményességéhez rendelkezik a következő személyiségjegyekkel: emberszeretet, lelkiismeretesség, türelem, empátia, önzetlenség, a másság elfogadása, kreativitás, döntésképeség, optimizmus, határozottság és rugalmasság, nyíltság, tudatosság, szervezőkészség, önismeret, önkontroll és felelősségvállalás.
- Biztosítja a szülőknek azt a jogát, hogy a gyermekükről teljes körű információt kapjanak. Erre minden alkalmat szívesen felhasználunk, ügyelve arra, hogy a személyes információt a szülőnek bizalmasan közölje. Az egyéni beszélgetések során is a gyermek iránti szeretete, elfogadása a mérvadó. Először kiemeli,

- hangsúlyozza a dicsérhető pontokat, majd a javítandókat úgy adja elő, hogy a szülő érezze a kibontakozás, a fejlődés lehetőségét, ismerje fel, hol tud segíteni.
- Értékei között szerepel a hazafiság, a nemzeti kultúra, a magyar nyelv és a hagyományok ápolása, a művészetek tisztelete.
 - Arra törekszik, hogy meleget sugárzó, elfogadó, elsősorban a gyermek testi, szellemi, erkölcsi növekedését előmozdító, önmegvalósítását szem előtt tartó, azt segítő nevelő legyen.
 - Felismeri, és személyes megnyilvánulásaival képviseli a természettisztelő magatartást, a környezettudatos életvitelt.
 - Napi tevékenységében, hivatása gyakorlása során közvetlen és tágabb környezetéhez való viszonyában tudatosságot és felelősséget tanúsít a természet és a társadalom harmóniája, fenntarthatósága iránt, környezetbarát életvitelt képvisel.
 - Munkája során állandó önképzéssel gyarapítja tudását, emellett a szervezett (7 évenkénti) továbbképzésben, és saját tapasztalati úton megszerzett tudását megosztja kollégáival.
 - Önbecsülése mellett, a munkatársak között kialakítandó kapcsolatban létfontosságú, hogy kellő figyelemmel, megbecsüléssel, tisztelettel és jóindulattal forduljon a másik felé. Minden dolgozónk hatással van az óvodáinkba járó gyermekekre. Ezért a pedagógusok és az egyéb dolgozók kapcsolata a gyermekek és a szülők szemében mintája a társadalmi érintkezésnek, jellemzője a másik embernek járó tisztelet és megbecsülés.
 - Óvodapedagógusaink kapcsolatára a vezetéssel, az óvoda egyéb dolgozóival, pedagógiai munkát segítő szakemberekkel, a fenntartó és az oktatásirányítás szakembereivel jellemző a tárgyilagosság, a szakmai őszinteség, a kölcsönös bizalom és tisztelet.
 - Egyéb szakmai kapcsolatainkban az értékek tisztelete, a fejlődés iránti fogékonyság és a pedagógushivatás iránti elkötelezettség a domináló.

A nevelő munkát segítő dajkák jellemzői:

Az óvónő-dajka partnerkapcsolat kiszélesedett. Együttműködésük a gyermekek érdekében kívánatos.

A dajka, az óvodai programok és a csoport életéhez tartozó tevékenységekben közreműködő segítő személy. A közreműködés eredménye a gyermekek napirendjének gördülékenysége. Segíti a gyermeknek megfelelő életszervezést, a differenciált egyéni bánásmódra, fejlesztésre való idő megnövelését.

Fontosnak tartjuk, hogy nevelő munkánkat szakképzett dajkák segítsék. Felkészülésüket intézményen belüli képzéssel is támogatjuk.

A napi konyhai és környezet esztétikai, valamint szervezési feladatok mellett a gyerekek napirendjéhez igazítva – az óvónők irányítása mellett – bekapcsolódik a gyermekek napi óvodai életébe. Fent írtak tükrében a dajka is mintául szolgál a gyermek számára, ezért viselkedése, beszéde, személyi higiéniája, ápoltsága, gondozottsága példa értékű.

Az óvodapedagógus útmutatása alapján érvényesíti a differenciált bánásmód elvét, meghagyva a gyermeki próbálkozás, önállósodás lehetőségét.

A pedagógiai munkát segítő szakemberek:

Pedagógiai munkánk hatékonyságát növeli, hogy bizonyos feladatok ellátására speciális szakemberek segítségét is igénybe vesszük.

Pedagógiai asszisztens: a sajátos nevelési igényű gyermekek napi tevékenységeit segíti az óvodapedagógusok irányítása mellett játékidőben, séták, kirándulások alkalmával, gondozási teendőkben.

Gyógypedagógiai asszisztens: az autizmus spektrum zavaros, illetve enyhén értelmi fogyatékos gyermekeket segíti az önkiszolgálási, gondozási teendőkben, a csoportba való beilleszkedésben, szocializációban.

Logopédus: a gyermekek beszédhibáinak, kommunikációs zavarainak felmérését, korrekcióját végzi és irányítja.

Szurtopedagógus: A sajátos nevelési igényű hallássérült gyermekek speciális fejlesztését utazó szurtopedagógus végzi, tanácsaival segíti az óvónő integrációs pedagógiai munkáját.

Védőnő: Látogatja a hátrányos helyzetben nevelkedő gyermekeket. Végzi a gyermekek időszakos tisztasági vizsgálatát.

A továbbiakban is szeretnénk fenntartani a hatékony együttműködést a fentebb említett szakemberekkel, hiszen ők is hozzájárulnak ahhoz, hogy pedagógiai munkánk hatékony legyen.

Gyógypedagógus: Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján BTM-es, SNI-s gyermekek ellátása az óvodák normál csoportjaiból. Az arra rászoruló gyerekek nagymozgás

fejlesztésében szakmai segítségnyújtás, tanácsadás a szülőknek, óvónőknek, kapcsolattartás szakértői bizottságokkal, védőnőkkel.

Mozgásfejlesztő: A hét egy napján kötelező órájában gyógytestnevelés foglalkozás tartása az arra rászoruló, szakorvosi véleménnyel és javaslattal rendelkező gyerekeknek.

A diagnózisok begyűjtése, nyilvántartása, sérülésspecifikus tervezés, a tevékenységének adminisztrálása a *Gyógytestnevelési naplóba*. Kapcsolattartás, szakmai segítségnyújtás, tanácsadás a szülőknek, óvónőknek.

Fejlesztő pedagógus: kötelező órájában képességfejlesztő foglalkozást tart a tanácsadói hálózat vagy óvodapedagógusok javaslatára, kérésére, az arra rászoruló gyerekeknek, és gyakorlati tanácsaival segíti az óvodapedagógusokat mindennapi munkájukban.

A perceptuo-motoros funkciók fejletlenségével, ezeknek a funkcióknak a diszparitásával, az integráció zavarával küzdő gyermekek esetében olyan fejlesztő eljárásokat alkalmaz (korrekció, felzárkóztatás, rehabilitáció, habilitáció), amely a tanulási problémáért felelős pszichikus funkciók fejlesztésére irányul, a kapcsolódó magatartási problémák oldásában segít.

2. Tárgyi feltételek

Intézményeink épületét, udvarát, kertjét, berendezéseit úgy alakítjuk, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen a változó testméreteknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.

Fontos számunkra, hogy a gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.

Óvodáink tárgyi felszereltsége lehetővé teszi a gyermekek mozgás- és játékgigényük kielégítését. Figyelünk arra, hogy a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal és lehetőleg természetes anyagokkal vegyük körül.

A gyermekek által használt játékokat, eszközöket stámukra hozzáférhető módon és biztonságukra figyelemmel helyezzük el.

A gyermekeken túl az óvodai munkatársaknak is igyekszünk megfelelő munkakörnyezetet és a nevelő munkához szükséges eszközállományt biztosítani. Lehetőséget teremtünk a szülők fogadására is megfelelő környezet biztosításával.

Intézményeink rendelkeznek udvarral, tornaszobával, nevelői szobával, fejlesztő szobával, elkülönítővel. Eszközállományunkat évről-évre bővítjük, fejlesztjük a fenntartó-, az óvodai alapítványok-, képviselők- és szülők segítségével.

3. Óvodai életünk megszervezésének elvei

Csoportszervezés

- A csoportok kialakítását a mindenkori jelentkezők életkor szerinti összetétele határozza meg. Elsősorban vegyes életkorú csoportok kialakítására törekszünk. Ez alól kivétel a Kölyökvár Tagóvoda, ahol homogén csoportok működnek.
- Óvodánk azon tagóvodáiban, ahol vegyes életkorú csoportszervezés működik, biztosítjuk a felmenő rendszert. Ezzel erősítjük a gyermekek közösséggé való szerveződését.
- A gyermekek ragaszkodnak óvónőikhez és a dajkájukhoz, ezért a teljes óvodai életük alatt, a megkezdett csoportjukban töltik mindennapjaikat, mellyel növeljük biztonságérzetüket, bizalmukat.
- A csoportok kialakításakor ügyelünk a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányára, és lehetőség szerint figyelünk a korosztályok és a nemek elosztására is.
- A gyermek csoportba való beosztásánál, a lehetőségekhez mérten, a szülők igényeit is igyekszünk teljesíteni – a testvérpár, gyermektársak, óvónők tekintetében.
- Nyári időszakban – június 1-től augusztus 31-ig a létszám csökkenésével összevont csoportokat működtetünk.

Óvodai élet szervezése

Az óvodai nevelési év adott év szeptember 1-től a következő év augusztus 31-ig tartó időszakot foglalja magába.

A gyermekek egészséges, **a tevékenységben megnyilvánuló** fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napi-, és a heti-rend kidolgozásával biztosítjuk a feltételeket, **melyek megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő**

képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg.

A csoportok napi- és heti-rendjét a csoportban dolgozó két óvónő alakítja ki, a csoport életkori sajátosságait, a gyermekek fejlettségi szintjét figyelembe véve, igazodva a tagintézmény nyitva tartásához és alkalmazkodva a többi csoport rendjéhez.

Napirend

- Napirendünk tudatos, a gyermekek **motiváltságához, aktivitásához, a változó környezethez igazodó**. Alakításában elsődleges szempont a gyermekek testi szükségleteinek és mozgásigényének a kielégítése
- A jó napirend feltétele annak, hogy a gyermekeknek nyugodt óvodai életet és optimális életritmust biztosítsunk.
- **Törekszünk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét**
- A rendszerességgel és az ismétlődésekkel, kiszámíthatóságot, érzelmi biztonságot teremtünk számukra. Napirendünket a gyermekek életkori szükségleteit kielégítő folyamatosság, a rugalmasság és a kötetlenség jellemzi.
- Arra törekszünk, hogy a várakozási időt a minimálisra csökkentsük, a gyermek a nap folyamán minden tevékenységét nyugodtan, sürgetés nélkül tudja végezni, és a lehető legtöbb időt szabadjátékkal tölthessen.
- Különös figyelemmel érvényesítjük az alvás-pihenés, a szabad levegőn való tartózkodás és a táplálkozással kapcsolatos szükségletek kielégítését, valamint a mentálhigiénés gondozást.
- Figyelembe vesszük az évszakok jellegzetességeit is.
- Feladatunk, hogy megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységeket tervezzünk, szervezzünk.
- **Törekszünk a személyes interakciókra, élőszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával**
- Különös figyelmet fordítunk a tanköteles kort elérő, illetve már tanköteles korú, de még az óvodában nevelkedő gyermekek iskolára való felkészítésére. Számukra a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében **naponta 45 perces időkeretben**, a feladatra differenciált, a

gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

Gondozás

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Figyelmet fordítunk arra, hogy az óvodapedagógusok a gondozás folyamatában is neveljenek, építsék a személyes kapcsolataikat a gyermekekkel, segítsék önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést végző munkatársakkal.

A nyitástól 12 óráig tartó délelőtti időszak magába foglalja a következő tevékenységeket:

- játék, játékba ágyazott tevékenység, tevékenykedtetés,
- játéktevékenységen belüli mikro csoportos foglalkozás, fejlesztő tevékenység (a heti-rend alapján),
- tízóraizás,
- testi szükségletek kielégítése, testápolási teendők, öltözködés,
- munka jellegű tevékenységek,
- mozgás (bent, kint).

12 órától az óvoda zárásáig a délutáni tevékenységek folynak:

- ebéd,
- testi szükségletek kielégítése, testápolási teendők, öltözködés,
- pihenés,
- uzsonna,
- játék, játékba ágyazott tevékenység, tevékenykedtetés, testápolási teendők,
- öltözködés,
- munka jellegű tevékenységek,
- mozgás.

Az óvodán belüli csoportok napirendjét úgy hangoljuk össze, hogy lehetővé tegyük az óvodaközösség udvari közös játékát is.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Minden óvodai csoportunk heti-rend szerint működik, mely segíti a gyermekek biztonságos, kiegyensúlyozott óvodai életét, formálja, alakítja a közösségi szokásokat, szabályokat.

Heti-rend

- A heti-rend kialakítása a tudatos tervezést szolgálja.
- Természetesen mindig figyelembe vesszük a gyermekek igényeit, érdeklődését és a spontán adódó helyzeteket. Így a heti-rend bármikor a gyermekek érdeklődéséhez igazítható.
- A tervezésnél lényeges szempont számunkra a témák szerinti csoportosítás és komplexitás, hiszen a gyermeki gondolkodás egységes egészben látja a világot.
- Természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon érdekesebbé tudjuk tenni megvalósulását.
- Gondoskodunk a gyermekközösségben végezhető sokszínű, életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játékról, és e tevékenységen keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületek közvetítéséről.
- A nyári élet időszakában is tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett tevékenységet folytatunk. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával lehetőséget adunk a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, kötetlenebb formában biztosítunk változatos tevékenységet, lehetőséget a fejlődésre.

Szolgáltatásaink

Az óvodák eltérő lehetőségeit figyelembe véve, a szülők előzetes igényeinek felmérése alapján, pedagógiai kontroll mellett, a megfelelő létszám esetén ingyenes és önköltséges szolgáltatásokat is szervezünk.

Változatos, az óvodás gyermek életformájához, a gyermeki érdeklődéshez és az egészség megőrzéséhez igazodó tevékenységek illeszkednek óvodánk arculatához, egyéni sajátosságaikhoz és erősítik azt.

Óvodáink külön foglalkozásainak kínálata:

- gyógytestnevelés,
- tartásjavító torna,
- óvodás torna,
- gyermek néptánc,
- báb – és színházlátogatás,
- óvodai gyermekkirándulás,
- nyelvi játszóház,
- zene óvoda,
- hittanoktatás,
- játékos úszásoktatás,
- futballedzés,
- játszóházi tevékenységek,
- erdei óvoda,
- ovi-kosár,
- ovi-kézi,
- tehetség-műhelyek
- korcsolyázás

XII. FEJEZET

*PEDAGÓGIAI ADATRÖGZÍTÉSÜNK, NEVELŐ MUNKÁNK TERVEZÉSÉNEK
FŐ ELEMEI*

Pedagógiai munkánk eredményessége megkívánja a nevelő munka tudatos írásbeli tervezését, elemzését, a nevelési-fejlesztési eljárások leírását, valamint a gyermekek fejlődéséről megfigyelések, tapasztalatok, megállapítások rögzítését, szükséges egyéni fejlesztésük dokumentálását.

A 2024. szeptember 1-től a kötelező nyomtatványok vezetése már kizárólag az online oviKRÉTA rendszeren keresztül valósítható meg.

1. Mulasztási napló

A gyermekek személyes adatait és az óvodai jogviszony kezdetét tartalmazza. Naprakészen, az Útmutató alapján vezetjük a gyermekek jelenléte alapján az oviKRÉTA rendszerben.

2. Csoportnapló

- Helyi programunkhoz igazított, csoportnaplót vezetünk.
- A csoportnaplóban tervezzük meg a csoport napi- és heti-rendjét, valamint a csoport szokás- és szabályrendszerének tervét, a nevelési- és szervezési feladatokat, a szülői értekezletek témáit és a csoport életével kapcsolatos feljegyzéseket
- Szeptember az új gyerekek érkezése, az összehangolódás, a befogadás időszaka, erre az időszakra ez a fő terv.
- A gyermekek, a csoport aktuális állapotáról szerzett benyomásainkat is itt rögzítjük.
- Nevelési terveinket háromhavi időkeretben készítjük.
- Reális, teljesíthető szokásrendszert, igényes, kulturált magatartási formákat fogalmazunk meg benne. Szem előtt tartjuk a korosztályok életkori sajátosságait, valamint a gyermekek eltérő személyiségét, eltérő érési, fejlődési ütemét.
- A pedagógiai tervezés programunk szerkezetére épül, és tartalmazza a baleset megelőzés, balesetvédelem szabályait is.
- A nyári időszakban a szabadidős tevékenységeket rögzítjük
- Háromhavonta történő értékelésünkben az egyéni megvalósulás szintjeit és továbblépés feladatait állapítjuk meg.
- A szervezési feladatokat, és az eseménytervet havi gyakorisággal készítjük, mely az adott időszak aktuális programjait, szervezési teendőit tartalmazza.

Tematikus tervek, heti ütemtervek

- Szeptembertől május végéig tervezzük az élményköröket, témaköröket, melyeket heti bontásban rögzítünk
 - Ezek tartalma: a heti egységet magába ölelő témakör tevékenységi területekre lebontva. A heti tervezésnél megjelenik a differenciálás és az egyéni bánásmód. Minden hétről készül reflexió az adott témában. Komplex módon, többször, többféle megközelítésben kínálunk egy-egy témát, és a napi élethelyzeteket is felhasználjuk. Terveinket az évszakok, a jeles napok illetve a kompetenciás csoportokban a négy őselem köré építjük, alkalmazva kompetencia, a projekt, és tevékenységközpontú nevelési módszereket.

Az oviKRÉTA ~~esetnapló~~ tartalmazza továbbá:

- a csoportok nevét
- az óvónők nevét,
- a gyermekek adatait, jelét (leírva), oktatási azonosítóját
- a csoport életkor szerinti összetételét,
- gondviselő adatait
- ~~— balesetvédelmet,~~
- ~~— a gyermekek külön foglalkozásokon való részvételét~~
- ~~— egyéni fejlesztéseket (logopédiai, gyógypedagógiai, mozgásterápia, stb.)~~

3. Egyéni fejlődési napló A gyermekek fejlődésének nyomon követése

Nevelési céljaink megvalósítása során a gyermekek fejlődését folyamatosan mérjük, értékeljük. Tapasztalatainkat az oviKRÉTA „Gyermek fejlődésének nyomon követése” modulban ~~személyiséglapon~~ rögzítjük.

A fejlődést mérő ~~lapok tartalmazzák~~ modul tartalmazza a gyermek:

- A gyermek motoros fejlettsége
a, nagymozgás

- b, finommozgás
- c, vizuomotoros mozgás
- A gyermek kommunikációs fejlettsége
 - a, beszédértés
 - b, beszédprodukció
- A gyermek szociális fejlettsége
 - a, társas kapcsolatok
 - b, játék
 - c, éntfejlődés
- A gyermek önállóságának fejlettsége
 - a, önállóság
 - b, önszabályozás
 - c, szokások
- A gyermek kognitív fejlettsége
 - a, megismerő funkciók
- ~~—érzelmi-akarati, szociális magatartására,~~
- ~~—testi és mozgásfejlettségére,~~
- ~~—játékára,~~
- ~~—feladat és kötelességvállalására,~~
- ~~—beszédére, kommunikációjára,~~
- ~~—értelmi fejlettségére vonatkozó megfigyeléseke a családdal való kapcsolattartás~~
~~nyilvántartását,~~
- ~~—gyermekvédelmi feljegyzéseket,~~
- ~~—egyéb kapcsolatainak nyilvántartását,~~
- ~~—a logopédiai szűrés, és a Nevelési Tanácsadó vizsgálatának idejét, eredményét.~~

A felméréseket évente kétszer végezzük. Az először óvodát kezdő gyermekeknél óvodába kerüléskor és év végén, a többi gyermeknél félévkor és év végén. A gyermekek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséig szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumokban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A felméréseket értékeljük, és fejlesztési tervet készítünk, ha szükséges, szakemberek bevonásával. A mérések és értékelések dokumentációjába félévkor és év végén betekintést nyerhetnek a szülők.

XIII. FEJEZET

A GYERMEKVÉDELEM FELADATAI

Az intézmény teendőit a gyermekvédelem területén a törvényi előírások határozzák meg, s befolyásolja az óvodahasználók köre (szülő, s gyermek), s az a szociokulturális környezet, melyből a gyermekek hozzánk járnak.

Az óvoda a problémamegelőző gyermekvédelem egyik első, legfontosabb jelző intézménye”, ahol a gyermekek a nap jelentős részét töltik. Az óvónők és a szülők kapcsolata a partneri együttműködésen alapul.

A gyermekvédelmi munka **célja:** a gyermekek szociális és mentális attitűdjéből eredő problémák feltárása, a gyermekek fejlődését gátló és veszélyeztető tényezők csökkentése, megszüntetése. Szükség esetén a családok helyzetének, beállítódásának megváltoztatására irányuló segítségadás.

1. A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű valamint veszélyeztetett gyermekek segítése

A hátrányos helyzet szó szerint valamiből való megfosztottságot jelent. A hátrányos helyzetnek számos típusa van, és valamennyiből súlyos kulturális hátrány esetenként diszkrimináció is következhet. A hátrányos helyzet a személyiség bizonyos rétegeit érinti. A veszélyeztetettség az egész személyiség fejlődését gátolja.

A hátrányos és veszélyeztetett helyzet kapcsolódása:

- a hátrányos helyzetben a szociális tartalom hangsúlyos
- a veszélyeztetett helyzetben a pszichés tartalom a súlyosabb
- nem törvényszerű, hogy a hátrányos helyzet veszélyeztetettségig fajuljon
- a veszélyeztetettség minden esetben magába foglalja a hátrányos helyzetet

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek esetében szorgalmazzuk, hogy rendszeresen járjanak óvodába így napi étkezésük, gondozásuk biztosítottá válik.

Alapelveink: kiemelten gondot fordítunk az érintett gyermekek egyéni fejlesztésére, segítve óvodai beilleszkedésüket, szociális fejlődésüket. Óvodapedagógusaink az egyéni bánásmód elvét alkalmazzák.

A szociokulturális hátrányt kiváltó tényezők:

- anyagi nehézségek
- nem megfelelő lakáskörülmények
- alkoholizmus a családban
- a szülők életvezetési problémái
- a nagy családok gondjai
- a csonka családok
- az éppen felbomló családok
- munkanélküliség
- a szülők alacsony iskolázottsága
- érzelmi szegénység
- hiányos törődés
- krónikus betegség
- ingerszegény otthoni környezet
- igénytelenség a család részéről

Feladataink:

- A szociokulturális hátrányból adódó tünetek csökkentése:
- A különböző kulturális színvonalú szülőket is partnernek tekintjük, segítő kapcsolat alapján közelítünk hozzájuk.
- Megpróbáljuk megnyerni a kisgyerekeket az együttműködés érdekében, a gyerekekhez igazított feladattal növelni kitartásukat.
- Tevékenységeink az esélyegyenlőség elvének érvényesítését szolgálják.

2. Érzelmi labilitás, elhanyagoló bánásmód

A hátrányos helyzet megjelölést nemcsak a szegénységre, hanem például a gyermekeknek a „szülői szeretettől való megfosztottságára” is használják. A magatartási problémák egy részében a gyökerek a család érzelmi-nevelési körülményeiben keresendők.

- Az óvoda alkalmazottaival együtt segítő-támogató körben áll a gyerekek körül a „bölcső szituáció”-nak megfelelően.
- A gyerekek életkorától függetlenül ölbeli játékokat is játszunk a gyermekekkel.
- Amennyire csak lehetséges, csökkentjük a család és az óvoda által nyújtott minta közötti eltérést.

- Amennyiben szükségét érezzük, javaslatot teszünk családterápiára, egyéni pszichoterápiára.
- A gyermekek érzelmi állapotainak követése empátikus kapcsolatra, önvizsgálatra, személyre szabott útkeresésre ösztönöz bennünket.
- Nevelő, fejlesztő munkánk során arra törekszünk, hogy a közös élmények örömét, érzelmi többletét a gyerekek is és saját magunk is átérezzük.
- A kisgyerekekben erősítjük az elfogadás érzését.
- Fejlesztjük a gyermek kötődő, - és szeretetképességét.
- A gyermekvédelmi feladat ellátásának alapfeltétele, hogy az óvónő megismerje a gyermek személyiségét, családi hátterét, környezetét.

Feladataink:

- Olyan egészséges környezetet kell biztosítani, mely a gyermekek életkorának és fejlettségüknek megfelel.
- Az óvodába történő beiratkozás során megkapjuk az első információkat a gyermekek életkörülményeiről. Ezt követően a védőnők, a bölcsőde, a Családsegítő Központ, esetleg a gyámhatóság tájékoztatása alapján a későbbi feladatok felvállalásához megtesszük a szükséges lépéseket.
- Törekszünk felderíteni a gyermekeket veszélyeztető okokat.
- Minden óvónő elsősorban a maga csoportjában végez gyermekvédelmi munkát,- fejlesztő-, nevelőmunkát egyéni bánásmód, differenciált foglalkoztatási formában. Amennyiben indokolt és szükséges, úgy kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokon való részvételét biztosítjuk a gyermeknek óvodán belül.
- A csoportvezető óvónő feladata és felelőssége jelezni az óvoda gyermekvédelmi felelőse felé, ha a gyermeknek, a családnak külső segítségre, hatósági intézkedésre van szüksége.
- Az óvoda nem pótolhatja a család szerepét, de a veszélyeztető tényezőket a lehetőségeknek megfelelően ellensúlyozhatja.
- Folyamatos és rendszeres kapcsolatot tartunk fenn a Családsegítő Központtal, a Pedagógiai Szakszolgálattal, s nem utolsósorban a családgondozókkal.
- A gyermekvédelem fontos feladata az esélyegyenlőség segítése. Az egyenlő hozzáférés elve az esélyegyenlőtlenségek csökkentését konkrét törvényi előírások formájában is szolgálja.

A gyermekvédelem a tevékenysége során kapcsolatot tart:

- A Veszprém Megyei Szakszolgálat Várpalotai Tagintézményével
- A Veszprém Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal,
- a Család- és Gyermekjóléti Szolgálattal,
- a Városi Gyámhatósággal,
- a Városi Rendőrkapitánysággal.

A segítségadás formái:

- A gyermek óvodai viselkedésére irányuló információgyűjtés (az óvónővel való megbeszélés formájában)
- Fogadóóra,
- Családlátogatás,
- Kapcsolatfelvétel külső szakhatósággal.

A komplex intervenciós stratégia, cselekvési terv és gyakorlat kidolgozásra került a helyi szükségletek alapján.

- A stratégiai terv tartalmazza az óvodában elérhető, a családi nevelés gyakorlatát segítő szolgáltatásokat.
- A cselekvési terv egyénre szabottan tartalmazza az egyes családoknak biztosított szolgáltatásokat, helye a gyermek személyi anyagában van a fejlesztési feladatok között.

A feladatokat az óvodák gyermekek védelmével megbízott óvodapedagógusai koordinálják, feladatuk a szakhatóságokkal, - konkrét esetekben a **Család- és Gyermekjóléti Szolgálat**tal – való kapcsolattartás, a jelzés és a hivatalos intézkedések megtétele. A vezető felelőssége és feladata a gyermekvédelmi munka ellenőrzése, a kapcsolattartás segítése. Programunk alapszelleme segíti a gyermekvédelem teendőinek hangsúlyosabb megvalósulását.

XIV. FEJEZET

*A SAJÁTOS TÖRŐDÉST IGÉNYLŐ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSÉNEK
ÁLTALÁNOS IRÁNYELVE*

Az óvodai nevelés tartalmi szabályozásának alapdokumentuma, - óvodai nevelés országos alapprogramja-mely az egységes működéshez szükséges közös tartalmi elemeket határozza meg, kiterjed a fogyatékos gyermekek intézményes nevelésére is.

A fogyatékoság a gyermekek között fennálló különbségek olyan formája, amely nagyobb mértékű differenciálást, a szokásostól eltérő eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételét tesz szükségessé.

A különleges gondozási igény a gyermek életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulása, ami sajátos fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs és terápiás célú pedagógiai eljárások és szervezeti megoldások alkalmazását teszi szükségessé. A fogyatékos gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy a fogyatékoságát megállapították.

Az óvodai nevelés folytatója a családi nevelésnek, új módon kiegészíti, bizonyos esetekben korrigálja azt.

A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltak célja, hogy a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek:

- a fogyatékos gyermeket a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- az eljárások igazodjanak fejlődésük lehetséges üteméhez,
- habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai az intézmények programjainak tartalmi elemeivé váljanak.

Feladataink:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését, az eredményeit, erőnyeit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó környezet segítse,
- a fogyatékos gyermek iránti elvárást fogyatékoságának jellege, terhelhetőségét biológiai állapota, bizonyos területeken kiemelkedő teljesítménye, ennek felismerése és gondozása kiemelt feladatot jelent,
- az óvodai nevelés során a fogyatékos gyermekeknél a sérülés arányában ki kell alakítanunk az alkalmazkodó készséget, az akaraterőt, az önállóságra törekvést, a praktikus képességek kibontakoztatását, az együttműködést, melyhez csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni,

- az egész napos tevékenység a különleges gondozási igény kielégítését is szolgálja csoportos, kiscsoportos vagy egyéni formában – ennek érdekében sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása,
- törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek,
- a fejlesztés rövid távú céljait minden esetben orvosi, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

Az értelmi fejlődési zavar sajátos jellemzői

- Nehézségek jelennek meg az észlelés területén (vesztibuláris, taktilis–haptikus–kinesztetikus, téri, vizuális, auditív,), vagy másképpen és hiányosan észlelik a környezet elemeit.
- Figyelmi terjedelmük rövid lehet, vagy könnyen elterelődik a szemlélődés tárgyáról, nehezen szelektál a számára fontos tárgyak, személyek, események között. Akadályozott lehet az észlelt dolog feldolgozása, megőrzése és előhívása, tehát a gyermek nem profitál belőle, minek kapcsán a tapasztalatszerzés beszűkül.
- A kisgyermeknek nehézségei adódhatnak a mozgás kivitelezésében, végrehajtásában. Ennek hátterében húzódhat az izomtónus eloszlásának zavara, mozgásos éretlenség, a nagy- és finommozgás lassabb fejlődése, minőségileg más formája, vagy ha egyáltalán a mozgás kivitelezése önmagában sok energiát igényel.
- Gondokat tapasztalhatunk a cselekvés tervezése-irányítása terén. Jellemző lehet a túlzott impulzivitás, hiperaktivitás, vagy éppen passzivitás, a mozgások kivitelezésének lelassulása. Megfigyelhető a két test-fél koordinációjának kialakulatlansága, a testen való tájékozódás nehézsége, ezzel együtt a testséma kialakulatlansága.
- A szociális-emocionális terület nehézségei között szerepel az általános pszichés állapot gyors változása, kevesebb késztetés és motiváció a cselekvések végrehajtásában, a helyzetekhez való alkalmazkodás nehezítettsége, szociális kompetencia és önértékelés gyengébb volta. Az önirányítás is nehezített lehet: rigiditás jellemző a gondolkodásban, labilitás, szabályok elfogadásának és betartásának nehézsége is fennállhat.
- Jellemző a helyzetekhez, cselekvéshez kötött gondolkodás jelenléte.

- Több gyermek esetében megfigyelhető, hogy fokozottabb a monotónia-tűrése, hisz az észlelés, feldolgozás nehezítettsége miatt lassabban telítődhet az élményekkel, később szokik hozzá az őt ért ingerekhez.
- Később alakulnak ki a megismerő funkciók, mivel az átlagosnál kevesebb az igényük a felfedezésre, kísérletezésekre, kihívásokra. Kevésbé érvényesül megoldási stratégiáik között a saját módszerek kidolgozása, gyengébben jelenik meg körükben a kreativitás, a konstruktivitás a spontán tevékenységeik során.
- Sajátos úton halad a kommunikáció, a beszédértés és a kifejező beszéd alakulása az értelmi sérüléssel élő gyermekek fejlődésében. Fejlődésmenetükre a kevesebb hangadás jellemző, megfigyelhetők hangképzési fejlődési szakaszok kimaradása. Általában kisebb az igényük a kommunikációra.
- Pontatlan a beszédészlelésük és a hangképzőszervek működése. A fogalom- és szimbólumalkotás későbbi megjelenésével a beszédértés késése is magyarázható.
- Megfigyelhető, hogy az értelmi sérüléssel élő gyermekekben kisebb az igény az élménymegosztásra, kölcsönös cselekvésre.
- Megjelenhet következményként az önállótlanág, másokra utaltság.

A sikeres integráció feltételei

A szülők, mint partnerek

- A korai segítségnyújtás a szülőket is bevonva a közös munkába azok szülői kompetenciáját erősíti, elősegíti gyermekük alapos megismerését, képességeinek reális felmérését. E munka folyamán a szülők már nem pusztán szemlélői gyermekük fejlesztésének, hanem partnerei a segítő szakembereknek. Az így felkészített édesanyák és édesapák az integrált közösségben is partnerei lesznek az óvodapedagógusnak. Emellett szükség van a speciális nehézségekkel nem küzdő szülők hozzáállásának alakítására.

A gyermek személyisége

- Az értelmi sérüléssel élő gyermekek integrációjának sikeressége természetesen függ a kisgyermek kognitív képességein túl annak pozitív személyiségvonásaitól is. A befogadást könnyíti a gyermek nyitott, barátságos és nyugodt személyisége, mérsékelt temperamentuma.

- Nyilvánvalóan gördülékenyebb a befogadás, ha kommunikációs késztetése aktív, nyelvi készségeinek szintje pedig kis mértékben tér el a tipikusan fejlődő gyermekek szintjétől.

A gyermek életkora és a csoport összetétele

- A befogadás függ az óvodai csoport létszámától és a csoportba járó speciális nevelési igényű gyermekek számától, azok sérülésének, ill. járulékos tüneteinek milyenségétől.

Speciális ismeretekkel rendelkező szakember

- Az integrációban részt vevő értelmi sérült gyermekek kognitív fejlesztését sok esetben speciális végzettséggel rendelkező szakember (gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, konduktor) látja el.
- Az óvodapedagógusnak vele együttműködve, egyénre szabottan kell megterveznie a csoport mindennapjait, lehetőséget nyújtani csoporton belül, a játéktevékenységen keresztül a funkcionális képességek gyakorlására, valamint a foglalkozások során a differenciálás módszertanával segíteni a közös tevékenységek, tanulási folyamatokba való bekapcsolódását.

A differenciált nevelés – oktatás

- A differenciált foglalkoztatás az igazán megfelelő pedagógiai módszer az integrált nevelésben. Tanulásszervezési formái az értelmi sérült gyermek óvodai beilleszkedése során is önállóságának, önértékelésének formálódását, kooperációs készségének fejlődését támogatja.

Tárgyi környezet

- Fontos, hogy a gyermek környezete könnyen átlátható, viszonylag állandó legyen, mely a tér megfelelő strukturálásával érhető el.

1. A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgás szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos

akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe. Intézményünk csak a speciális segédeszköz használatához nem kötött mozgáskorlátozott gyermekeket tudja fogadni.

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladatunk: a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és így módon az életkornak megfelelő tapasztalatok megszereztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása. Az óvodában biztosítani kell – a gyermek állapotának megfelelően – a helyi adottságoknak, lehetőségeknek megfelelően az akadálymentes közeli közlekedést, a megfelelő mozgás- és étletteret, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

A mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladatunk.

2. A látási fogyatékos gyermek

A látási fogyatékos gyermek látásteljesítménye (vízusa az ép látáshoz (100%) viszonyítva két szemmel és korrigáltan is 0-33% közötti. A látási fogyatékos gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig-látók, gyengén-látók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett a látási fogyatékoság kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

Elsődleges célunk az integráció során az önállóság kialakítása vagy fenntartása. A látássérülés mértéke is befolyásolja a pedagógiai módszerek kiválasztását.

Feladatunk:

- Minden látássérült gyermek esetében segítenünk kell a közös játékban való részvételt, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti bátor szereplést, mert e tevékenységeket a látási kontroll hiányosságai akadályozzák.
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiénié – különösen a szem- és a kéz tisztántartása.

- Az óvodai nevelés során mindig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel a szembetegségekre.

A gyengén-látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

- a látásnevelés (a látásmaradvány használatának megtanítása, a távoli és a közeli környezetben; a nagymozgás fejlesztése (térbeli tájékozódás a látás felhasználásával, mozgáskoordináció mozgásbiztonság);
- a finommozgás fejlesztése (a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése);
- a látás-mozgáskoordináció fejlesztése.

A gyengén-látó gyermek gondolkodás és beszéd fejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

A látássérülés sajátos jellemzői

- A megismerő folyamatban a vizuális észlelés nehezített, akadályozott. Ez alapvetően befolyásolja a folyamat menetét, más érzékelési csatornákat kell beiktatni az észlelés érdekében.
- A látássérült gyermekek mozgásfejlődése gyakorta lassabb, hiszen vizuálisan nem motivált a helyzet-és helyváltoztatásra. A vizuális kontroll csökkenésével a látássérült gyermekekre jellemző, hogy megváltozott egyensúlyi dinamika alakul ki, melynek következtében minden esetben tapasztalható egyensúlyprobléma. A helyváltoztató mozgás bizonytalansága mellett fennálló mozgáskészletés következtében kényszermozgások (hintázó mozgás, kéz tördelése, furcsa fejtartás, szem dörzsölgetése, rossz testtartás felvétele) alakulnak ki. Ezeket a kényszermozgásokat vizuálisan nem tudja a gyermek kontrollálni. A mozgások kivitelezését az is befolyásolja, hogy a látás-vezérelt utánzás nehezített vagy teljesen kiesik, így nincs képe a testhelyzetekről.
- A cselekvés tervezése-irányítása nehezített a vizuális kontroll csökkent volta vagy teljes hiánya miatt.
- Megfigyelhető, hogy a látássérült gyermek beszédfejlődése késhet vagy akadályozott. Ennek hátterében a másképpen fejlődő fogalomalkotás állhat, vagy a külvilággal való kommunikációs kapcsolat felvételének csökkent igénye. Ezzel szemben az is megfigyelhető, hogy esetleg rendkívül gyors fejlődésnek indul a gyermek beszéde.

Megfigyelhető a verbalizmus jelensége is, mely formailag jó beszédképet mutat, ám tartalmát tekintve bizonytalan tudáson alapuló beszédet jelent.

- A szociális-emocionális területen fennálló sajátos függőségi helyzet miatt kialakulhat az önállótlanóság.
- A vizuális önkontroll hiánya a rendezett testséma kialakulását akadályozhatja, és befolyásolhatja az én-tudat alakulását is.

A sikeres integráció feltételei

A gyermek személyisége

- A spontán módon alakuló integrációban a szemüveggel az épek látóképességéhez közelítően korrigált vizuális észleléssel élő gyermekek gyakran vannak az óvodai csoportokban. A velük való foglalkozás szinte csak körültekintést igényel a pedagógusainktól.

A szülők, mint partnerek

- A kora gyermekkori intervenció egyik hatásaként gyermekük óvodai közösségbe kerülésének idejére a szülők gyakorlott partnerei a szakembereknek, így számítunk, és építünk a szülők együttműködésére.

Az óvodai csoport sajátosságai

- A látássérült gyermekek esetében is segíti az integrációt, ha körültekintően járunk el a csoport létszámát és összetételét illetően. A beilleszkedést a pozitív személyiségkép segíti.

Speciális ismeretekkel rendelkező szakember

- A látássérült gyermekek pedagógiájára specializált gyógypedagógus a tiflopedagógus. A vele való szoros kapcsolat a gyermek sérülésének mértéke és képességei szerint egyénenként változó. Szükség esetén a gyermek kognitív és funkcionális képességeinek fejlesztését a tiflopedagógus végzi, vagy vele egyeztetve szövi bele a feladatokat és elvárásokat az óvodapedagógus a mindennapi tevékenységek szervezésébe.

A differenciált oktatás-nevelés

- Ez a pedagógiai módszer a megfelelő, és szükséges pedagógiai hozzáállás.

Odafordulás és tárgyi környezet

- Az óvodai csoportban integrált látássérült gyermek legnagyobb nehézsége a közlekedésben lehet.
- A biztonságos közlekedést a hely ismerete támogatja. A látássérült gyermek fogadása során elsődleges feladatunk a terek, helyszínek, folyosók végigjárása, megismerése. A gyermeknek megfelelő támogatással, segítséggel kell ezt végrehajtania.
- A látásmaradvánnyal rendelkező gyermekek számára támogatni kell a vizuális felfedezést. Ezért mindig gondoskodni kell a megfelelő fényviszonyokról.

3. Hallássérült gyermekek

A súlyosan hallássérült-siket és enyhébben hallássérült-nagyothalló gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében a gyermek egész személyisége megváltozhat.

A súlyos következmények csökkenthetők a legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes alkalmazásával. A megfelelő audiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékekkel történő ellátás mellett a speciális pedagógiai segítség-mely a szülők aktív közreműködésére is irányul – eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült /siket/ kisgyermek:

- jelzi a hang érzékelését,
- tudatos hangadásra képessé válik,
- megindul a passzív szókincs fejlődése,
- körvonalazódnak az első aktív szavak.

Az enyhébben hallássérült /nagyothalló/ kisgyermeknél elérhető:

- a hallásra épített kommunikációja megindul,
- speciális segítséggel halló társaikkal együtt részesülnek óvodai nevelésben,
- speciális intézményi ellátás igénybevételével részesülnek óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.

Súlyos fokban hallássérült – siket gyermekek beszédterületükben mért hallásszintek átlaga 90 dB, vagy nagyobb veszteséget mutat. Óvodás életkorban fejlesztési feladatok:

- a hallás fejlesztése,
- a hangos beszéd aktív használatának építése,
- a grafo-motoros készségfejlesztés,
- diszfázia 6a beszéd elsajátításának nehézsége/-prevenció.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó speciális pedagógiai feladat az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében fejleszteni kell:

- a beszédértést,
- a szájról olvasási készséget,
- az érthető kiejtésre nevelést,
- a grafikus megerősítést,
- az ujj ábécét.

Az óvodai nevelés során a nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében, fontos, hogy értsék legalább 3-400 szó terjedelmében a hozzájuk intézett kérdéseket, közléseket, mondatba foglalt formában is. Körvonalaiiban pontosan ejtse és használja legalább 30-50 aktív szavát.

Az enyhébb fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek beszédterületükben mért hallásszinten enyhe nagyothallás esetében 30-45 dB, közép súlyos esetben 45-65 dB, súlyos esetben 65-90 dB hallásvesztéset mutatnak.

A nagyothalló óvodáskorú gyermek az emberi beszédhang, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képes. Beszédfejlődése késve, általában spontán, esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg. Az óvodai nevelés során hangsúlyt kap:

- a nyelvi kommunikáció megindítása,
- a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése,
- a beszédértés,
- a szókincsfejlesztés,
- a beszédérthetőség folyamatos javítása.

Ennek feltétele, hogy a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció alkalmazása, a beszédértést segítő eszközrendszerek használata, a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációfejlesztés rendszerébe.

A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a halláscsökkenésen kívül még más testi-érzékszervi vagy értelmi fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

A hallássérülés sajátos jellemzői

- Kifejező beszédük fejlődése késik, ill. lassabb fejlődésmenetű. Ezen túl a már kialakult beszédfunkciók sérülését is maga után vonhatja a hallássérülés. A kiejtésbeli hibák jellemzően azokat a beszédhangokat érintik, melyeket a gyermek nem jól hall, nem pontosan észlel. Beszédük dallamtalanabb, ritmustalanabb lehet a saját beszédének észlelési nehezítettsége miatt (saját hibáit nem hallja).
- Beszédüket grammatikai hibák is jellemezhetik, mivel a magyar nyelvben a ragok általában hangsúlytalan, szóvégi helyzetben vannak. További jellegzetesség a beszűkült szókincs is, de a szókincsbeli elmaradás minőségileg is mást jelent, mint a halló gyermekek szókincskészlete.
- Ez abból adódik, hogy a hallássérült gyermek beszédelsajátítása mesterséges tanulási folyamat eredménye, szókincséből egyszerű, hétköznapi kifejezések is hiányozhatnak, míg magas szintű, bonyolultabb kifejezéseket ismerhetnek.
- A beszédértés területén vannak a hallássérült gyermekeknek kifejezett nehézségeik. A szájról olvasás kiegészíti a nem hallható információkat. Nem meglepő tehát, ha azt tapasztalják az óvodapedagógusok, hogy a hallássérült gyermek igyekszik mindig a szemébe, arcára nézni.
- Viselkedésbeli problémák jelentkezhetnek a figyelmi fáradékonyság, félreértések, kommunikációs nehézségek miatt. Nem csak indulatos reagálásait tapasztalhatják a társai és a pedagógusok, hanem esetleg azt, hogy túlzottan alkalmazkodó a gyermek. Gyakran tapasztalható az is, hogy a beszéd megértésének hiányában is bólogat a gyermek, pedig valójában nem tudja, hogy miről van szó.

A sikeres integráció feltételei

A gyermek személyisége

- Az integrált nevelésbe spontán módon beilleszkedő hallássérült gyermekek a készülékes ellátás következtében az ép hallású kortársaikhoz közeli beszédállapottal kerülnek. A korai hallás-beszédnevelésben részesülő gyermekek már óvodáskorukra megtanulják, hogy az arcra figyelve, a szájról olvasás segítségével jobban eligazodnak a nekik szóló elvárások, tennivalók között. Megfelelő hallási figyelemmel teherbíró-képességük fokozottabb, jobban boldogulnak a kortárs csoportban.

A szülők, mint partnerek

- A szülők együttműködését a korai életkorban megkezdett gondozás támogatja. S a szülők már gyakorlott partnerei a szakembereknek, így számítunk, és építünk együttműködésükre.

Speciális ismeretekkel rendelkező szakember

- A hallássérült gyermekekkel foglalkozó speciális gyógypedagógus a szurdopedagógus. A vele való szoros kapcsolat függ a gyermek hallásállapotától és egyéb képességeitől, személyiségétől. Szükség esetén a hallássérült gyermek kognitív képességeinek fejlesztését is a szurdopedagógus végzi, valamint a speciális hallás-beszédnevelést, valamint a szurdo-logopédiai fejlesztést, mely a kiejtés javítását szolgálja.

A differenciált oktatás-nevelés

- A hallássérült gyermekek foglalkoztatásának a legmegfelelőbb és alkalmazandó pedagógiai módszere. A tanulás folyamatában tekintettel kell lenni arra, hogy az ismeretek láthatóak, és más módon is érzékelhetőek legyenek (tapintható, ízlelhető, mozgással kísért stb.) a hallássérüléssel élő gyermekek számára.

Ódafordulás és tárgyi környezet

- A csoportos foglalkozások alkalmával a félkör alakú elhelyezkedés a hallássérült gyermek számára a kedvező forma, így, ha szemben ül az óvodapedagógussal, akkor őt is és félkörben ülő társait is jól látja. A pontos szájról olvasási képhez az is

szükséges, hogy ne üljön az ablakkal szemben, mert a besütő nap az ott ülő személy arcát kevésbé láthatóvá teszi. Amelyik gyermek számára a szájról olvasás másodlagos, viselkedése vagy figyelme problémás, az a pedagógus mellett foglal helyet. Ez esetben többször ellenőrizzük, hogy nem vesztette-e el a beszélgetés fonalát. Ügyelünk arra is, hogy az információkat a gyermekhez közel mondja a felnőtt, és közben ne legyen túl nagy zaj, hiszen tévhit, hogy a hallássérült gyermekek jobban értik, mit mondunk, ha hangosan és túlzottan artikulálunk.

- A normál hangerejű, tiszta beszéd a gyermekközösség számára is követendő minta, hiszen a szóbeli közlések, illetve utasítások megértése nehézséget okozhat a hallássérült gyermek számára. Mindig meggyőződünk arról, hogy a gyermek pontosan érti-e a mondanivalót, az utasítást. Ha nem értette, a megismétlés, az átfogalmazás, a rá-, ill. bemutatás segíti a megértést. Elsődleges célunk, hogy az óvodapedagógus a hallássérült gyermek verbális kommunikációját ösztönözze. A természetes gesztusok használata is támogatja a beszéd megértését, melynek megfelelő arányú használata egyéni kérdés. A hallássérült gyermeket is igyekszünk egyenrangú tagjává tenni az óvodai közösségnek, azzal, hogy, ő is kap feladatokat (pl. napos), és ugyanúgy részt vesz az óvodai ünnepeken, és minden egyéb tevékenységben, programban, mint társai. A legfontosabb szempontunk az integráció során, hogy a hallássérült gyermek is csak annyi segítséget kapjon, amennyire igazán szüksége van.
- A fejlesztés eredményességét meghatározza, hogy az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszéd készenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól, a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől.

4. A beszéd fogyatékos gyermekek

A mindennapi emberi kapcsolatokban elsődleges kommunikációs csatorna a beszéd, hiszen nyelvi formában tudjuk leghatékonyabban kifejezni érzéseinket, gondolatainkat.

Akik beszédbeli nehézségekkel küzdenek, a mindennapi kommunikációban élik meg a legtöbb kudarcot, mert nehezebben fejezik ki magukat, nehezen tudnak kapcsolatot teremteni. Beszédproblémával küzdő gyermekekkel gyakran találkozunk az óvodában, hiszen ez a beszédhibák megjelenésének jellemző időszaka. Ezek a gyerekek a kommunikációs kudarcok miatt általában zavartak, előfordulhat, hogy agresszívak, mert nem értenek meg valamit, vagy őket nem értik meg.

Általában mindenkit, akinek valamilyen beszédzavara van, azt a köznyelvben beszédhibásnak nevezünk, függetlenül annak súlyosságától. A beszédhiba a beszédfejlődési zavar enyhe formája, amely a minél korábbi életkorban nyújtott szakszerű segítségadással kezelhető. Ilyen pl. az egyes hangzókhoz kapcsolódó torz ejtés, vagy egy bizonyos hangnak ejtésben mással való felcserélése (répa – jépa).

A beszéd fogyatékoság viszont a beszédfejlődési zavar súlyos formája, amely csak intenzív, szakszerű segítségnyújtással javítható.

Beszéd fogyatékosnak tekinthető az az egyén, akinél veleszületett (születés előtt kialakult) vagy szerzett (születés közben, közvetlenül születés után, gyermek vagy felnőtt korban kialakult) idegrendszeri működési zavarok és környezeti hatások következtében jelentős mértékű a beszédbeli akadályozottság.

Ennek következményei lehetnek átmeneti, de tartós zavarok is. Megnyilvánulhatnak a nyelvi, a kommunikációs és a tanulási képességekben, de a szociális kapcsolatokban is. Zavar mutatkozhat a beszédhangok helyes ejtésében, megmutatkozhat a beszédészlelésben és megértésben, a beszédritmus sérülésében, a finommotorikában, a szem – kéz koordinációjának éretlenségében, valamint az úgynevezett általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség – kiesésekben.

A beszéd fogyatékoságnak vannak:

- egyértelműen megnyilvánuló (pl.: artikulációs)
- látens (beszédértési, beszédészlelési probléma)
- és a kommunikációs nehézségekből fakadó másodlagos pszichés tünetei (magatartási zavarok).

Ezek együttesen tanulási akadályozottságot is kiválthatnak.

A közoktatásban – a hatályos közoktatásról szóló törvény szerint – kizárólag azt a gyermeket tekinthetjük beszéd fogyatékosnak, akiről az Országos Beszédvizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményt állít ki, és amelyben egyértelműen állást foglal.

A beszéd fogyatékos gyermeknek is egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs ellátásban kell részesülnie. A fejlesztés akkor lesz hatékony, ha az intézmény rendelkezik az ehhez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel; fontos az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezet. A beszédfejlesztés során nő a gyermek kommunikációjának hatékonysága, és önbizalma is.

Az óvodai nevelés – oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszédbeli akadályok jellegétől függ. Ezek a következők szerint csoportosíthatók:

- A beszéd és nyelvi fejlődés zavarai:
 - megkésett beszédfejlődés
 - diszfázia
 - súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar
- Az artikuláció zavarai:
 - diszlália
 - orrhangzós beszéd
 - dizartria
- A beszéd folyamatosságának zavarai:
 - dadogás
 - hadarás
- A hangadás rendellenessége:
 - diszfónia
- A kialakult beszéd zavara:
 - mutizmus
- Az olvasás és írásteljesítmény zavarai:
 - diszlexia
 - diszgráfia

A megkésett beszédfejlődés

Az anyanyelv elsajátításának üteme egyénenként változó. Viszont az a kisgyermek, akinek még három éves kora körül sem, vagy utána indul meg a beszéd és a nyelv fejlődése, a központi idegrendszer és a hallás épsége mellett, az megkésett beszédfejlődésű. Ennek megállapítása a logopédus feladata.

Jellemzői:

- a beszédfejlődés elhúzódása
- csökkent beszédkésztség
- szótorzítás, csonkítás (a szavakhoz hangokat, toldalékokat hozzáragaszt, vagy elhagyja azokat)
- makacs, több hangra kiterjedő (univerzális) pöszeség
- hibás vagy hiányzó raghasználat (agrammatizmus)
- hadarás, amelyhez dadogás társulhat
- átlagosnál rosszabb zenei képesség

- rossz tájékozódás térben, síkban, saját testen
- veszélyeztetettség a későbbi írás/olvasás elsajátításába

Diszfázia

Sajátos nyelvi fejlődési zavar. A normál nyelvelsajátítástól minőségileg és strukturálisan eltérő nyelvi fejlődés, mely agysérülésekre vezethető vissza. A beszéd fejlődésének zavarát mutatja, hogy a gyermek kevés szót használ, egyszerű mondatokat alkot, ezekben gyakran vannak szótöredékek, maga alkotta szavak, vagy hallott szavak utánmondása. A gyermek lassan sajátítja el a nyelvi szabályokat. Ezekhez a tünetekhez szinte valamennyi más pszichikus képesség működési zavara társulhat.

A diszfáziás gyerekek túl mozgékonyak, esetleg agresszívak. Gyenge a látási – hallási emlékezetük.

Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar

A beszédfeldolgozási folyamat zavaráról akkor beszélünk, ha a gyermek az életkorának tartalmilag megfelelő verbális közlések észlelésében és megértésében rendszeresen téved, a hozzá intézett megnyilatkozások egyértelmű feldolgozására nem képes. A beszédészlelési, beszédértési probléma esetén jellemző a hallott információk bizonytalan értéke, a lényegkiemelés képtelensége, a látszólagos memóriazavarok és az általános tanulási nehézségek.

Diszlália

A pőszeség a beszédhangok ejtésének, tisztaságának olyan zavara (ép hallás és ép beszédszervi beidegződés esetén), amelyre jellemző az adott nyelvközösség artikulációs normáitól való eltérés. Az artikulációs hibák jellege kihagyás, torzítás és hanghelyettesítés. Az általános, teljes diszlália esetében mindhárom előfordulhat, részleges diszláliánál azonban (az *r* hang kivételével) általában a hanghelyettesítés és a torzítás dominál.

Orrhangzós beszéd

Legsúlyosabb esetei az ajak- és szájpadhasadék következtében alakulnak ki, amellyel gyakran együtt jár az enyhe fokú nagyothallás. Orrhangzós beszéd esetén az élettani nazális rezonancia kórosan megváltozik, természetellenes, kellemetlen hangszínt okoz. Jellemző lehet az

artikuláció zavara a beszédszervek organikus eltérései, halláscsökkenés vagy a fogazat rendellenességei miatt. A folyamatos beszéd lehet gyors, összefolyó, monoton, bátortalan. A beszédfejlődés, majd a mondatok megjelenése is késhe, azok hiányosak, agrammatikusak lehetnek. Másodlagos tünetként ajak- vagy szájpadahasadékos gyermekeknél magatartási zavarok is felléphetnek.

Dizartria

A beszédben részt vevő izmok működési zavara következtében kialakuló artikulációs probléma. A beszédértés kifogástalan, de a beszédfoggyatékos nem képes a megfelelő gége-, lágyszájpad-, ajak- és nyelvmozgások kivitelezésére. Jellemző az erős kifejezési gátlás, a gyenge szókincs.

Dadogás

A beszéd folyamatosságának zavara. Megszakítások jellemzik a beszédet a hang, a szótag, a szó vagy a mondat egyes részeinek ismétlése által. Járulékos tünetekként önkéntelen mozdulatok, céltalan szemmozgások, izomremegés, tenyérizzadás, elpirulás stb. jelentkezhethetnek. Előfordulhatnak együttmozgások, együttcselekvések. A beszédben tölteléksszavak jelenhetnek meg. Egyes esetekben beszédfélelem jelentkezhethet, amely gátolja a verbális megnyilatkozást.

Hadarás

A beszéd azon súlyos zavara, amelyre jellemző a rendkívüli gyorsaság, a hangok, a szótagok kihagyása, a pontatlan hangképzés, a monotónia, a szegényes szókincs s az egész személyiség sajátos „elváltozása“. A spontán beszédet és a fogalmazást gátolhatja a gyér szókincs, a diszgrammatizmus, a figyelemkoncentráció gyengesége, a verbális emlékezet hiányossága. Ennek megfelelően a gyermek szövegalkotási kísérlete gyakran kudarcot vall.

A hadarás jellegzetes tünete a figyelmetlenség, felületesség. A rossz ritmuskészség általános, a hadarók nagy része nem képes a zenei elemek (ritmus, dallam) helyes alkalmazására, ennek ellenére az artikuláció pontatlansága éneklés közben megszűnik.

Diszfónia

A rekedtség a hangképzési problémák közé tartozik, a hang tisztaságának zavarában nyilvánul meg. A hangszín eltér a normálistól és csökken a hangképzőszerv terhelhetősége. Bár az artikulációs műveletek szabályszerűen zajlanak le, de hiányzik, vagy torzult formában van jelen a zöngé, a hang ezért fátyolos, érdes.

Amennyiben nem szervi okok állnak a tünet megjelenésének hátterében, akkor az állapot kialakulásához környezeti vagy pszichés okok vezettek. Ez utóbbi esetben a gyermek állandóan hangosan beszél, kiabál – ezzel akarja felhívni magára a figyelmet vagy éppen szorongásait enyhíteni.

Mutizmus

A teljes beszédképtelenséget jelenti a beszédre való szükséglet hiánya. A „választott némaság” (elektív mutizmus) a gyermekkorban jelentkező neurózisok egyik különleges formája. Esetében a korábban már jó szinten beszélő gyermek bizonyos helyzetekben vagy feltételek között nem szólal meg. A fellépő tüneteknek nincs bevezető szakasza, hirtelen, minden azonosítható ok vagy előzmény nélkül jelentkeznek. A gyermek következetesen tartja „némaságát”, ebből sem kéréssel, sem utasítással nem mozdítható ki.

Diszlexia

Az olvasás zavara, amelynek jellemzője, hogy a gyermek ép értelmi állapot, megfelelő intelligenciaszint mellett jóval elmarad az olvasás-írás tanulásában. A pszichológiai magyarázatok elsősorban a tanuláshoz szükséges részképességek működési következményeként értelmezik a diszlexiát, különös tekintettel az olvasás megtanulásához szükséges képességek elégtelen, hiányos vagy zavart működésére. A részképességek körében is kiemelt jelentőségűek a beszédészlelés és beszédmegértés, a hangzódifferenciálás, a fonológiai tudatosság, a figyelmi és emlékezeti teljesítmények, az észlelési szerveződés, a soralkotás és más megismerő funkciók. Elmaradás tapasztalható a beszéd tartalmi (grammatikai, szókincs és kifejezésbeli) és formai (hanghibák) oldalát tekintve.

Diszgráfia

Írás-, helyesírászavar, amely gyakran – de nem feltétlenül – társul diszlexiához. Óvodáskorban diszlexia-diszgráfia veszélyeztetettségről beszélünk. Azonos beszédhibafajtán

belül is igen nagyfokú a heterogenitás, hiszen a tünetek jellege, a beszédészülés foka, fejlődési üteme, a kísérő problémák jellemzői egyénenként különbözők. A beszédzavarok egy-egy gyermeknél halmozottan is előfordulhatnak. Leggyakrabban a megkésett, illetve akadályozott beszédfejlődés, a komplex nyelvi fejlődési zavar jelenik meg változatos tünetegyüttessel. Előfordul a megkésett/akadályozott beszédfejlődés – hadarás-dadogás együttese. Iskolás életkorban ennek kihatása van az olvasás, írás elsajátítására, illetve annak zavarára is. Nem ritka a tünetek párhuzamos megjelenése, de előfordul a tünetváltás jelensége is, amikor például a kiejtés javítását, javulását követően dadogás, hadarás léphet fel.

A beszédfejlődés folyamatában megjelenő zavarok korai felismerése nagy jelentőséggel bír, de nem könnyű feladat. Ennek különböző okai vannak. Egyik ezek közül a beszédfejlődés sajátos üteme, amely a 0–3 éves kor között alakul ki az alábbi fokozatokban:

- A percepció bázis, mint a beszédészülés és megértés feltétele
- Az artikulációs bázis, mint a hangzórendszer működésének alapja
- A passzív és aktív szókincs
- A grammatikai szabályok birtoklásának és reprodukciójának képessége

Ebben az összetett fejlődési folyamatban nehezen megragadhatók az esetleges deficit működések.

A beszédfejlődés összetett jellege miatt az egyes tényezők érési elmaradásának gyakran hosszú ideig nincsenek egyértelmű jelei. (A kiejtés tisztasága például elfedheti a gyenge szókincset, a hiányos szó- és mondatmegértést.) Fontos szem előtt tartani azt is, hogy a beszédfejlődésben nagy egyéni különbségek mutatkoznak (lányok-fiúk, hátrányos és segítő környezet, látens hátráltató tényezők, öröklődés).

Nehezíti a korai felismerést, hogy az élettani beszédhibák megjelenése egybeesik a nyelv és beszéd intenzív fejlődésének időszakával. Ezek a jelenségek amellet, hogy a 2–4 éves kor között valóban a fejlődés velejárójaként jelennek meg, majd megszűnnek, az eltérő beszéd előrejelzői is lehetnek.

A beszédhibások szűrővizsgálata többnyire 5–6 éves korban, iskolába lépés előtt történik, így előfordul, hogy a beszédproblémával küzdő gyermek csak igen későn, akár éveket elvesztegetve kapja meg a szükséges kezelést.

Célunk:

Pozitív megerősítést óvodáskorban leginkább cselekvésekkel, szituációk megteremtésével érhetünk el. Sokszor a gyermek a beszédbeli kommunikáció során negatív

tapasztalatokat szerez, mert gyenge szókinccse miatt nem tudja magát kifejezni. Éppen ezért az egyik legfontosabb cél a beszéd fogyatékból eredő hátrányok kompenzálása, a gátlások, frusztrációk csökkentése, leküzdése. Adjunk lehetőséget arra, hogy mondanivalóját rajzban, nem verbális eszközökkel vagy éppen „más bőrébe bújva” egy báb segítségével közölhesse. Így kezdetben szavak nélkül is megoszthatja az óvónővel, társaival élményei, érzelmeit, gondolatait. Később ez erősítheti a verbális kifejezés igényét is.

A sajátos nevelési igényű gyermek együttműködési képessége gyakran korlátozott, hiszen a kommunikáció eszközében, a beszédben fellépő bármilyen rendellenesség kihat az interperszonális kapcsolatok alakulására.

Törekedni kell a személyiség és a beszéd működés kölcsönhatásának erősítésére. A személyiség fejlesztésében hangsúlyozottan kapjon szerepet a kommunikációs szándék tudatos megvalósítására nevelés.

Minden esetben figyelembe kell venni az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának együttesét.

Az óvodáskori tanulás, ismeretszerzés elsődleges és fontos színtere a játék. Ebből kiindulva az is következik, hogy minél inkább belefeledkezik a gyermek a játékba, annál inkább megindulnak benne a tanulást előidéző folyamatok. A játékhoz kapcsolódó képességek fejlődésükben jóval meghaladják a többi képességet. A valamilyen területen lemaradt, valamilyen részfunkció fejlődési ütemében megkésett gyermekek a megfelelően összeállított, megválasztott játéktartalom segítségével behozhatják lemaradásukat.

Fontos hangsúlyozni, hogy a beszéd fogyatékból vezető tünetei a legtöbb esetben a verbális kommunikációban jelentkeznek, de nem szabad figyelmen kívül hagyni az egyéb tüneteket, illetve a háttérben meghúzódó elmaradásokat sem. Pl.:

- Bizonytalan, zavart mozgásos észlelés
- Egyensúlyzavarok (éretlen mozgás, a lépcsőn járás nehézsége)
- Az auditív észlelés zavarai, az auditív differenciáló képesség gyengesége, kódolási gyengeség, hangazonosítási problémák, rövid idejű hallási emlékezet
- A vizuális észlelés zavarai: forma-, térészlelési zavarok
- A testséma zavarai
- Nagymozgások zavarai
- Finommozgások zavarai (kéz- ujjmozgások, artikulációs, szemmozgató izmok területén)
- A lateralizáció zavarai

- Nem tudatos együttmozgások
- A mozgásos magatartás zavarai: hiperaktivitás, mozgásos gátoltság
- A gyermek időnként kedvetlen, türelmetlen, mert mások nem értik.
- A gyermek tudja, hogy nem képes folyamatosan beszélni, ezért idegenek előtt nem szólal meg.
- A figyelem, a koncentráció gyengesége
- Emlékezeti problémák (verbális, vizuális).

Törekedni kell a képességek, részképességek területén a megfelelő fejlettségi szint elérésére. A figyelmi, emlékezeti, észlelési, mozgási és orientációs képességek deficitese működésének javítása nem elhanyagolható. E nélkül a beszéd fogyatékos gyermek nem éri el a kívánt eredményt. Mindezeket figyelembe véve szükséges a beszédproblémával küzdő gyermek csoporton belüli fejlesztését tervezni és megvalósítani.

Ha a speciális megsegítésről van szó, ez lehet korrekciós és/vagy preventív jellegű. A korrekció általánosabb és ismertebb, a fejlődési ívben bekövetkezett megakadás, lemaradás rendezésére irányuló beavatkozás. A különböző problémák miatt felmentett és még egy évig óvodában maradó gyerekeknél alkalmazzuk. A korrekciós fejlesztés megtervezésének az elakadás szintjéig kell visszamennie, és adekvát eljárásokkal kell rendeznie a funkciózavarokat, elmaradásokat. (A gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus kompetenciája.)

A prevenció a szenzitív periódusban alkalmazott támasznyújtás, amely az éppen fejlődő pszichikus struktúrák kibontakozását és begyakorlását segíti elő. A prevenciós fejlesztés alapvető célja a lehetséges problémák megelőzése. Az óvodába lépés pillanatától kezdődik, folyamatosan tart az óvodás kor végéig.

Feladataink:

A legfontosabb feladat elsődlegesen, hogy a pedagógusnak tájékozódnia kell a gyermek beszédállapotáról, azokról a speciális feladatokról, amelyeket a mindennapi nevelés oktatás során szem előtt kell tartania. Ebben segítségére lehet a szülő, illetve az a gyógypedagógus, logopédus, aki a gyermek terápiáját végzi. Elengedhetetlen a folyamatos, rendszeres kapcsolattartás a segítő szakemberekkel, akik támogatást nyújthatnak a sérülésspecifikus módszerek megválasztásában, illetve szükség esetén egyéni fejlesztési terv elkészítésében.

A gazdag nyelvi környezet segíti a beszéd- és nyelvi zavarral küzdő gyermekek kommunikációjának fejlődését.

A mindennapi nevelés során a pedagógusnak fokozottan kell figyelnie arra, hogy a beszéd fogyatékos gyermekhez intézett közlései mindig lassabb beszédtempóban, rövidített formában hangozzanak el.

A speciális módszerek alkalmazása, valamint a differenciált foglalkoztatás mellett figyelembe kell venni és biztosítani kell az egyéni haladási ütemet.

Fontos feladat a beszéd fogyatékos gyermek motiválása, a beszéd fogyatékoságból eredő hátrányok miatti kirekesztettség érzésének csökkentése, megszüntetése, az önbizalom erősítése. Az óvodapedagógus személyisége meghatározó ezeken a területeken is: fontos az őszinte, nyitott odafigyelés, a bizalmat sugárzó magatartás, amelynek hatására a gyermek készletét érez gondolatainak, érzelmeinek, élményeinek kinyilatkoztatására, beszéd félelmének leküzdésére. Ha a foglalkozások alkalmával megteremtjük az oldott, bizalmas, stresszmentes légkört (fontos a humor jelenléte), akkor a beszéd zavarral küzdő gyermek is könnyebben, hamarabb sikerélményhez juthat. Az elfogadó magatartás, az egyéni bánásmód elve nélkülözhetetlenek a pedagógus attitűdjében. Fontos, hogy a gyermek érezze, olyannak fogadjuk el őt, amilyen.

Amikor beszél, nem a beszéd hibájára figyelünk, hanem a mondanivalóra, és igyekszünk erre a csoport többi tagját is rávenni.

A sikeres integráció feltételei

Az integráció sikeressége függ a pedagógus, a segítő szakemberek, a szülő, a SNI-gyermek és ép társai hatékony együttműködésétől. A sajátos nevelési igényű gyermek hatékony óvodai fejlesztése csak korszerű teammunkában hozhat eredményt.

Figyelni kell arra, hogy a beszéd fogyatékos gyermek ne legyen se negatívabb, se pozitívabb mértékben megkülönböztetve a csoportban levő többi társától. Az elfogultság a gyermekben gátlásokat ébreszthet. Mindig olyan feladattal kell megbízni, amelyet eredményesen tud elvégezni. Magas követelményszint esetén a gyermek sikerek helyett kudarcokat fog megélni. Ugyanígy képességeihez mérten alacsonyabb követelmények mellett nem tanul meg a küzdeni, s felnőve szükség esetén sem lesz képes konfrontációra.

A beszéd fogyatékos gyermek együttműködésre való képessége korlátozott lehet a gátlások, frusztrációk miatt, ezért állandó motivációt igényel. Fontos az azonnali értékelés a sikerélmény megélése érdekében.

Az óvodapedagógus fontos feladata, hogy előre tájékoztassa a befogadó csoport tagjait az SNI gyermek érkezéséről, beszéd fogyatékoságáról. Fontos, hogy beszéljenek a segítségnyújtás szükségességéről, lehetőségéről.

A beszéd fogyatékos gyermekek beilleszkedése nem mindig zökkenőmentes, hiszen tartanak attól, hogy jól beszélő társaik kinevetik őket, beszédhibájuk korlátozottá teheti számukra a kapcsolatfelvételt. Egyesek szégyenlősek, sokáig nem mernek megszólalni. Izgalommal mennek új társaságba, félnek a fogadtatástól, attól, hogy kicsúfolják őket artikulációs problémáik, hibás beszédük miatt.

A pedagógusnak nagy szerepe van abban, hogy mind a kirekesztést, mind a pozitív diszkriminációt elkerülje a gyermek. A túlzott segítség, az ép társak önfeláldozó magatartása mindkét fél részére személyiségkárosító lehet. A segítő odafigyelés és a tényleges segítségnyújtás gyakorlatát szituációk megteremtésével érhetjük el.

Együttműködés a családdal

- Az óvónő elsősorban az óvodás gyermekek nevelésére képzett szakember. A gyermek nevelése, fejlesztése függ a családokkal való megfelelő együttműködéstől. A szülővel való kooperáció központi kérdései: a problémák feltárása, megbeszélése, megoldási módok keresése, a tanácsadás. Fontos, hogy éreztessük, őt és gyermekét feltétel nélkül elfogadjuk. Rendszeresen tájékoztassuk az elért eredményekről. Éreztessük, hogy fontos szerepe van a gyermek fejlesztésében, tudatosítsuk, hogy eredményeket csak közös munkával érhetünk el.

Együttműködés a szakemberekkel

- Az óvodapedagógus legnagyobb segítségére az óvodai *logopédus* lehet, aki diagnosztizálja a beszédhibát, feltérképezi az egyes részterületen jelentkező elmaradásokat és – a beszéd fogyatékos gyermeket a csoportból kiemelve – terápiát, egyéni fejlesztést folytat. Az óvónő feladata pedig a gyermek óvodai viselkedésének, képességeinek szakmai elemzése, a fejlesztés megtervezése, csoporton belüli gyakorlati megvalósítása.

A magatartási problémák kezelésében az *óvodapszichológus* közreműködése elengedhetetlen.

Az óvodán belüli egyéni fejlesztésben fontos szerepet kap a *fejlesztőpedagógus* is, aki a részképességek, mozgás stb. fejlesztésével erősítheti a logopédiai munka hatékonyságát.

A logopédus rendszeresen tájékoztatja az óvodapedagógust a gyermek aktuális beszédállapotáról és a csoporton belüli fejlesztési feladatokról, lehetőségekről. Ha az adott óvodában nem rendel logopédus, a kerületi, illetve területileg illetékes *logopédiai szakszolgálat*tól, *munkaközösségtől* lehet segítséget kérni.

A beszéd fogyatékos gyermek átfogó vizsgálatát a nevelési tanácsadó, illetve a területileg illetékes *beszédvizsgáló szakértői bizottság* végezheti – szülői kérésre.

MELLÉKLETEK

~~KOMPETENCIA ALAPÚ NEVELÉS~~

~~A kompetencia alapú nevelésben a Lurkó kuckó Központi Óvoda és a Kölyökvár Tagóvoda vesz részt. A Lurkó kuckó Központi Óvoda a programcsomag részben való megvalósítását tűzte ki célul, míg a Kölyökvár Tagóvoda a kompetencia alapú nevelés folyamatos bevezetésével, minden csoportjára történő kiterjesztésével megvalósította a törzsanyag átvételét. A Lurkó kuckó Központi Óvodában a többi csoportra való kiterjesztés a fokozatosság és önkéntesség elve alapján valósult meg. A kompetencia alapú nevelés 5 éves fenntarthatóságának biztosítása után mindkét intézmény a pedagógiai módszertani szabadságot figyelembe véve már csak lehetőségként kínálja fel az óvodapedagógusoknak a kompetencia alapú óvodai programcsomag használatát, annak egyes elemeinek, témáinak beépítését a pedagógiai munkába. A kompetencia alapú nevelést a többi óvoda a városi kompetencia munkacsoport összejövetelein ismerhette meg.~~

~~1. Programfejlesztés az óvodai nevelés kompetenciaterületén~~

~~„A jó óvoda az, ahol nyugalom van, de nem esend és fegyelem.~~

~~A jó óvoda az, ahol a legfőbb érték minden gyermek~~

~~kíváncsisága, kezdeményezése, de főleg játéka,~~

~~mint a nem tudatos tanulás folyamata.~~

~~A jó óvoda az, ahol a ráfigyelés, az odafigyelés, a megfigyelés~~

~~a gyermeknek lehetőség, a felnőttnek kötelesség.”~~

~~(Húvös Éva)~~

~~„Kompetencián elsősorban azokat a mentális feltételeket értjük, amelyek szükségesek a megismerő, szociális, szakmai teljesítményekhez. A kompetencia tudáson alapszik, de lényegét tekintve több mint egyszerű tudás. Egy kompetencia nemcsak valamilyen területen alapozott készség, hanem ebbe a fogalomba beleértendő az önszabályozás, az ellenőrzés, a kezdeményezés, illetve az alkalmazkodás készsége is.” (Mihály Ildikó)~~

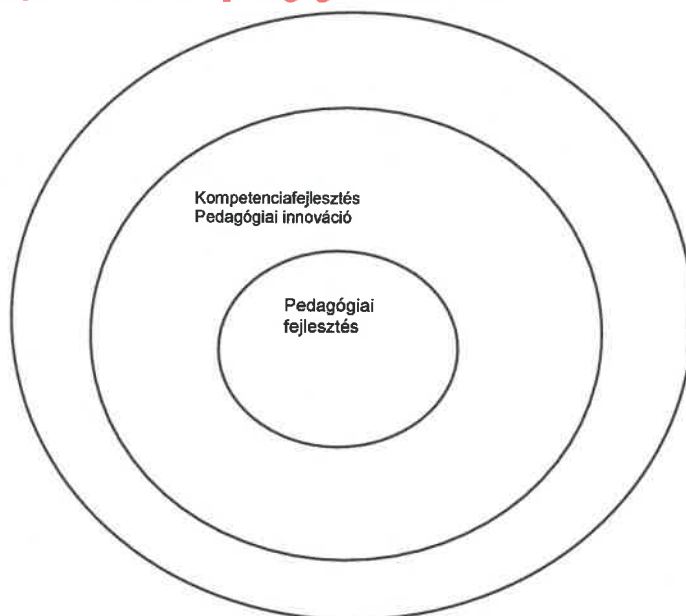
~~Napjainkban rendkívül fontos a változó munkaerő piaci igényekhez való alkalmazkodás. A jövőben szükségessé válhat az életpálya építés bármely szakaszában a módosítás, új készségek és kompetenciák elsajátítása. E célok eléréséhez szükséges a hazai oktatás olyan~~

irányú átalakítása, melynek során a hangsúly az alapkészségek és a kulskompetenciák fejlesztésére tevődik át, hiszen ezek révén válhat bárki képessé az egész életen át tartó tanulásra. A fejlesztések megalapozását a kompetencia-alapú óvodai programcsomag biztosítja, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramjának szellemiségében – alapelvek, óvodakép-gyermekkép, játékközpontúság, szellemiség és szemléletmód – készült, ugyanakkor a XXI. század szellemiségének megfelelően a kompetencia, mint, központi kategória hatja át az egész programcsomagot.

A kompetencia-alapú óvodai programcsomag fejlesztési koncepciójának sajátos elemei

„Az ismeretek, ezek alkalmazási képessége és az alkalmazáshoz megfelelő motiváció, illetve attitűd, együttesen jelölik ki azokat a képességrendszereket, képességthalmazokat, amelyeket egy adott terület kompetenciájaként meghatároznak.” (Dr. Pála Károly)

A kompetenciafejlesztés része a pedagógiai innováció.

A kompetencia-alapú pedagógiai fejlesztés célja:

- a pedagógiai fejlesztés óvodából az iskolába való átmenet tartalmilag újszerű kidolgozása;
- az inkluzív pedagógiának, az együttnevelésnek az elterjesztése;

- a játéknak, mint a fejlesztés céljának és eredményének a megjelenítése;
- a játék érzelem-erköles-metodikai kapcsolatának érvényesítése.

A kompetencia-alapú pedagógiai fejlesztés feladata:

Olyan felkínált, választható témák (komplex fejlesztési tervenként 8-8-8-8), tevékenységi körök (játék, munka, tanulás), szervezeti keretek (frontális, csoportos, egyéni), differenciálási eljárások (szervezési módok és/vagy feladatrendszer) és munkaformák (frontális, csoportmunka — ezen belül homogén, illetve heterogén csoport —, valamint egyénre szabott munka) ajánlása, amelyek a pedagógiai fejlesztés célját szolgálják.

A kompetencia-alapú pedagógiai fejlesztés tárgya:

Maga a kompetencia alapú óvodai programcsomag.

A pedagógiai fejlesztés alanya:

A pedagógiai fejlesztés alanyai a gyerekek és a gyerekek fejlesztéséért felelősséget vállaló óvodapedagógusok.

Kiindulási pont

Nem mondunk le egyetlen gyermek fejleszthetőségéről sem. A gyerekek képességszintjei egyéni, sajátos fejlődési mintázatot mutatnak. Az egyes szintek értelmezése:

- I. szint: sajátos nevelési igényű gyerekek
- II. szint: standardhoz közelítő képességű gyerekek
- III. szint: tehetséges, kreatív gyerekek

Az I. szint részletes kifejtése

a) Részképesség-zavarok:

- Olvasási zavar (diszlexia)
- Írászavar (diszgráfia)
- Számolási zavar (diszkalkulia)
- Speciális problémák (enyhébb változatai)
- Autizmus spektrumzavarával élő
- Hiperaktivitás
- Különböző kromoszóma-rendellenességek, szindrómák (Down, Williams)

- ~~Magatartászavar~~
- ~~Érzékszervi zavarok (látás, hallás stb.)~~
- ~~Mozgászavarok (túlmozgékony [hipermotilis] gátolt mozgás)~~
- ~~Idegrendszeri zavar: indulati kitörés, szorongás stb.~~
- ~~Érzelmi-akarat-élet zavara: agresszió, dac~~
- ~~Értelmi-képességek zavara: gondolkodási műveletek zavara, pszichikus funkciók működési zavara stb.~~

b) Hátrányos helyzet

- ~~Szociokulturális lemaradás~~
- ~~Ingerszegény környezet~~
- ~~Érzelmi labilitás~~
- ~~Elhanyagoló bánásmód~~
- ~~Kisebbségi helyzet (roma kisebbség, migrációs populáció, egyéb nemzetiség)~~

A pedagógiai fejlesztés jellemzői

~~Komplexitás. A komplexitás értelmezési tartományai~~

~~A képességfejlesztés az elsődleges. Ennek szolgálatába állítunk a minden nevelési területre kiterjedő, úgynevezett törzs- és kiegészítő anyagot. A kettő értéke kumulálódik.~~

~~Az integráló nevelési terület — megegyezően az ONAP-pal — a külső világ tevékeny megismerése, ezen belül a matematikai tartalmú tapasztalatok. Az integrált nevelési területek (anyanyelvi, irodalmi nevelés, vizuális nevelés) zárják a komplexitást. Ezek a nevelési területek adják a törzsanyagot.~~

~~Kiegészítő anyag:~~

- ~~A világ megismerésének elérhetősége,~~
- ~~a Környezeti szabályjáték gyűjtemény,~~
- ~~a Bábjátékok,~~
- ~~a Zenevarázs — új utak az óvodai zenei nevelés terén~~
- ~~Kiegészítő Segédlet, melynek tartalmát a dramatikus elemeket tartalmazó játékok, a mozgásos játékok, a pedagógiai játékgyűjtemény és a példatár adják.~~

~~A Komplex fejlesztési tervek felosztása az ősmagyarok és a magyar kultúra jelképrendszerét követi:~~

~~—Levegő: július, augusztus, szeptember~~

–Tűz: október, november, december

–Víz: január, február, március

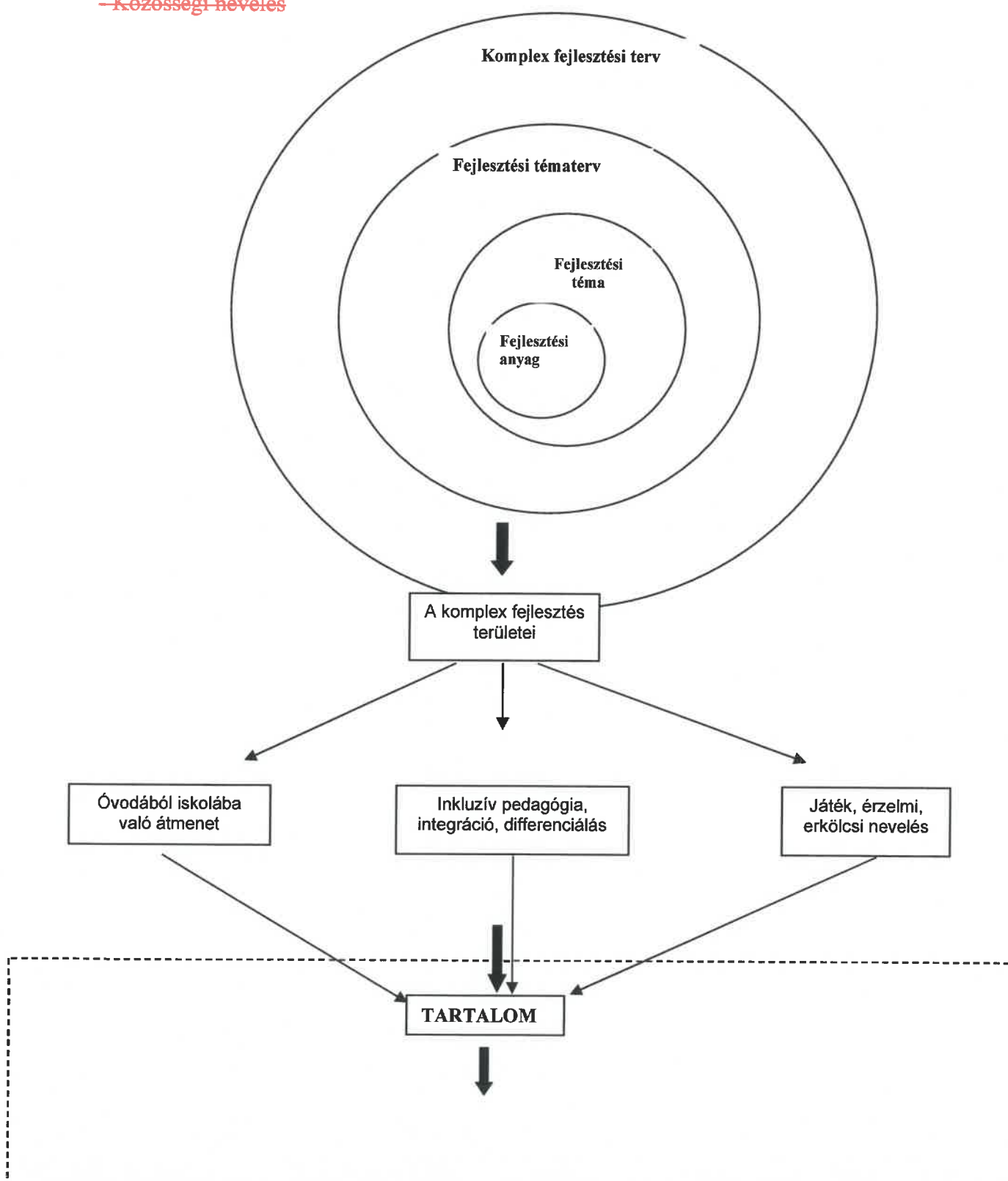
–Föld: április, május, június

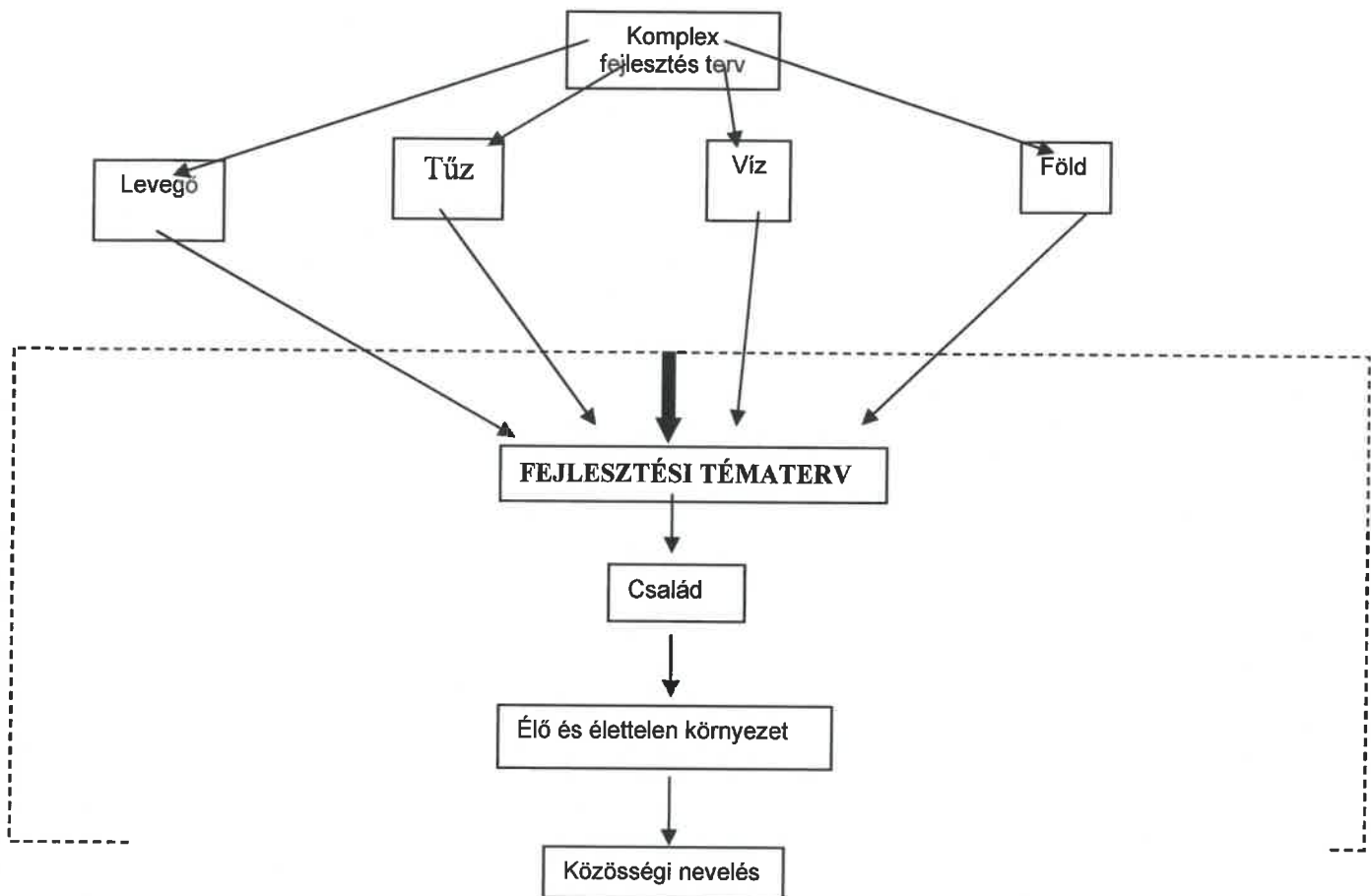
–A négy Komplex fejlesztési terv három fejlesztési tématerv köré csoportosul:

–Család

–Élő és élettelen világ

–Közösségi nevelés

Napirend:

Kölyökvár Tagóvoda napirendje szeptember 1-től május 31-ig

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama (óra)	
5.30.	7.00.	1,5	Összevont gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenységek
7.00.	8.30.	1,5	Gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, mindennapos frissítő torna,
8.30	9.00	0,30	étkezés előkészítése, reggeli
9.00	11.45	2,45	mese, szervezett tevékenységek-kezdeményezések, szabad játék, szabadon választott tevékenységek a csoportban, ill. az udvaron
11.45	12.30.	0,45	Öltözés, étkezés előkészítése, ebéd
12.30	14.30.	2.00	testápolás, pihenés előkészítése, pihenés
14.30.	15.30	1	testápolás, folyamatos felkelés, étkezés előkészítése, uzsonna, majd szabad játék, egyéb szabadon választott tevékenység a csoportban, ill. az udvaron

15.30	16.30	1	Összevont játék a csoportban, ill. az udvaron hazavitelig
-------	-------	---	---

Június 01-től augusztus 31-ig terjedő időszakra a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó nyári élet gondos, tartalmas megtervezése a feladatunk. Az év közben kialakított szokások, szabályok megtartásával lehetőséget adunk a gyermekek számára, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezhessék, kötetlenebb formában biztosítva sok élménytelit tevékenységlehetőséget.

Kölyökvár Tagóvoda napirendje június 1-től augusztus 31-ig

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama (óra)	
5.30.	7.00.	1,5	Összevont gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenységek
7.00.	8.30.	1,5	levegőzés, szervezett tevékenységek-kezdemenyezések, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, mindennapos frissítő torna,
8.30	9.00	0,30	étkezés előkészítése, reggeli
9.00	11.45	2,45	mese, szabad játék, szabadon választott tevékenységek a csoportban, ill. az udvaron
11.45	12.30.	0,45	testápolás-frissítő-zuhanyozás, öltözés, étkezés előkészítése, ebéd
12.30	14.30.	2.00	pihenés előkészítése, pihenés
14.30.	15.30	1	testápolás, folyamatos felkelés, étkezés előkészítése, uzsonna, majd szabad játék, egyéb szabadon választott tevékenység a csoportban, ill. az udvaron
15.30	16.30	1	Összevont játék a csoportban, ill. az udvaron hazavitelig

Lurkó Kuckó Központi Óvoda napirendje szeptember 1-től május 31-ig

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama (óra)	
5 ³⁰	7 ⁰⁰	1,5	Gyülekezés a só szobában, vagy a kijelölt

			esoportban
7 ⁰⁰	9 ⁰⁰	2,0	Érkezés a csoportba, beszélgetés, készülődés a reggelihez, reggelizés, szabad játék
9 ⁰⁰	12 ⁰⁰	3,0	Játék, szabadon választott tevékenység, tanulási képességek fejlesztése, környező világ megismerése, verselés, mesélés, rajzolás, mintázás, kézimunka, ének zene, énekes játék, mozgás, levegőzés, séta ideje
12 ⁰⁰	13 ⁰⁰	1,0	Készülődés az ebédhez, naposi feladatok, tisztálkodás, ebéd, tisztálkodás, fogmosás, készülődés a lefekvéshez
13 ⁰⁰	15 ⁰⁰	2,0	Csendes pihenő, ébresztés
15 ⁰⁰	16 ⁰⁰	1,0	Készülődés az uzsonnához, uzsonna, játék, szabadon választott tevékenység
16 ⁰⁰	16 ³⁰	0,5	Zárás a só szobában illetve az arra kijelölt helyen

Június 01-től augusztus 31-ig terjedő időszakra a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó nyári élet gondos, tartalmas megtervezése a feladatunk. Az év közben kialakított szokások, szabályok megtartásával lehetőséget adunk a gyermekek számára, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezhessék, kötetlenebb formában biztosítva sok élménytelit tevékenységlehetőséget.

Lurkó Kuckó Központi Óvoda napirendje június 1-től augusztus 31-ig:—

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama (óra)	
5 ³⁰	7 ⁰⁰	1,5	Gyülekezés a só szobában, vagy a kijelölt csoportban
7 ⁰⁰	9 ⁰⁰	2,0	Érkezés a csoportba, beszélgetés, készülődés a reggelihez, reggelizés, szabad játék
9 ⁰⁰	12 ⁰⁰	3,0	Játék, szabadon választott tevékenység, mozgás, levegőzés, séta ideje
12 ⁰⁰	13 ⁰⁰	1,0	Készülődés az ebédhez, naposi feladatok, tisztálkodás, ebéd, tisztálkodás, fogmosás, készülődés a lefekvéshez
13 ⁰⁰	15 ⁰⁰	2,0	Csendes pihenő, ébresztés
15 ⁰⁰	16 ⁰⁰	1,0	Készülődés az uzsonnához, uzsonna, játék, szabadon választott tevékenység
16 ⁰⁰	16 ³⁰	0,5	Zárás a só szobában illetve az arra kijelölt helyen

~~Az óvodának a kompetencia alapú nevelési programhoz rendelt kiegészítő eszközrendszere, mely biztosítja annak megvalósíthatóságát:~~

- ~~— infokommunikációs eszközök (projektor, laptop, fehér tábla),~~
- ~~— báb, és drámajátékok eszközei.~~

~~A már meglévő eszközök kielégítik a szükségletet, a terület nem igényel további eszközfejlesztést.~~

~~Az infokommunikációs eszközök lehetővé teszik az interaktív tevékenyskedtetéseket minden egyes kompetenciafejlesztési területen, valamint prezentációs lehetőséget nyújtanak a témakörökkel kapcsolatosan, ill. a tájékoztatók, szülői körök alkalmával. Az interaktív tevékenyskedtetések biztosítják a gyermekek képességfejlesztését, ismeretbővítését, valamint az ismeretek rendszerezését is.~~

A kompetencia alapú óvodai programcsomag hozadéka a programcsomag felhasználói körében

A gyerekek számára

„... mindegy, hogy képességeid mekkorák, fő, hogy a tőled telhető legjobbat formáld belőlük és általuk.”

(Weöres Sándor: A teljesség felé)

~~A kompetencia alapú programcsomag reményeink szerint a gyerekek számára önfeledt, boldog gyermekkort jelent, amelyben:~~

- ~~— kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerint játszhatnak,~~
- ~~— kedvük, igényeik szerint mozoghatnak térben és időben,~~
- ~~— zenében és festésben, átélhetik a mesék, versek szárnyaló világát,~~
- ~~— átérezhetik a hagyományok üzenetét,~~

- bábozhatnak, dramatizálhatnak;
- Nap, mint nap változatos, színes élményeket szerezhettek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről, az őket körülvevő világról, a környezetről;
- a természet csodáiról, a számok, a mennyiségek birodalmáról;
- játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől;
- a kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazhatják;
- a megoldandó helyzeteknek számos megoldása lehetséges.

A szülők számára

*„A gyermekeknek egészséges környezetre van szükségük,
és a közösségben nem lehetnek egészségesek szülői
támogatás nélkül.”*

(Trish Magee)

A kompetencia alapú programcsomag használata során a szülők biztosítékot kapnak arra vonatkozóan, hogy:

- a program középpontjában a gyerekük áll;
- a boldog gyermekkort kívánjuk biztosítani a gyereke (i) k számára;
- a program alkalmazása eredményeként a gyermekük az iskolára alkalmas lesz (következő oktatási folyamat);
- gyermekük komplex képességei fejleszthetők;
- figyelembe vesszük a gyermeke (i) egyéni és életkori sajátosságait;
- értékeljük gyermeke (i) azon tulajdonságait, amelyek csak rá jellemzőek;
- gyermekével megtanítjuk értékelni a másik gyerek másságát is;
- Gyermek (i) számára olyan tudástartalmakat adunk át, amelyek megalapozzák az iskolai tanuláshoz szükséges kulturtechnikákat;
- gyermekének olyan értékeket (hagyományörzés, hagyományápolás, a magyar anyanyelv, népdal, mese és mondavilág, tisztelet, szeretet, megbecsülés, elfogadás, a közösségben való együttélés) közvetítünk, amelyek örök érvényűek;
- a hangsúly a különböző módszerekkel történő egyéni fejlesztésen van;

- gyermekük nevelő, fejlesztő intézménybe jár;
- a szabad játék a nevelés fő eszköze;
- számukra nem jelent többletköltséget;
- a gyermekével való közös gyűjtőmunkát a közös élményfeldolgozás követi;
- az óvodával való együttműködésük szorosabbá válhat, fejlődhet;
- gyermekének több saját élményben, tapasztalatszerzésben lesz része.

Az óvodapedagógusok számára

„A pedagógus király lehet a gyerek birodalmában, ha nemesak törvényeket talál ki, hanem figyelembe veszi a gyermek törvényeit is.”

(Aneszl Éva)

Lehetőséget ad:

- az óvoda iskola átmenet, az inkluzív pedagógia, a játék — az érzelem és — az erkölcs új tartalmú megközelítésére;
- az iskolára való felkészítés, az iskolaérettség újraértelmezésére;
- az óvoda óvó-védő, nevelő, személyiségfejlesztő funkciójának új tartalommal való megtöltésére;
- a céltudatosabb, tervezettebb, hatékonyabb gondozó, nevelő, oktatómunka megélésére;
- a nevelési színterek (család, óvoda, iskola) folytonos nevelő hatásának érvényesítésére;
- saját kompetens-személyiséggé válási folyamatának megsegítéséhez;
- a saját kompetenciájának fejlesztésére (ismeret, tudás, attitűd);
- olyan pedagógiai, pszichológiai ismeretek megszerzésére, amelyek meglévő ismereteit bővíthetik;
- olyan tudástartalmak elsajátítására, amelyek elméleti megalapozottságot adnak a program szellemiségének átvétele, a program bevezetése, tesztelése, alkalmazása terén;
- olyan beállítódás generálására, amely az óvodapedagógia kidolgozatlan területeit hordozza magában;

- olyan beállítódás generálására, amely befogadóvá teszi az óvodapedagógia új, innovatív pedagógia-jelenségei, történései iránt;
- olyan beállítódás generálására, amely a fejlesztés szükségessége iránti igényét ébren tartja;
- olyan beállítódás generálására, amely a prevenció hatékonyságát hirdeti a korrekcióval szemben;
- a gyerekek differenciálási szintek (I II III.), képességfajták (értelmi, szociális, testi, kommunikációs: verbális, nonverbális) szerinti fejlesztésére;
- a holisztikus látásmód kialakítására, mind a gyermek egész személyiségének fejlesztése, mind a saját látásmódjának fejlesztése terén;
- a pedagógusokkal szemben támasztott, megváltozott követelmények és szerepek teljesítéséhez, betöltéséhez;
- a saját kulturális identitása megtartására;
- a szakmai elismerésre;
- az ön- és továbbképzésre;
- a pedagógiai, a módszertani szabadság megélésére;
- a pedagógiai innovációban való részvételre;
- a programcsomagban rejlő élmények szerzésére és megélésére;
- a kiégés szindrómájának elkerülésére.

A fenntartó számára

„A gyermek a miénk is, az enyém, a tied, mindannyiunké.”

(Hermann Alice)

A fenntartó bizonyosságot nyerhet a felől, hogy

- az általa elfogadott és támogatott óvodai helyi nevelési program a kompetencia alapú óvodai programcsomaggal kiegészül és átalakul,

- a fenntartása alatt működő óvoda alap és speciális feladatait a továbbiakban is teljesíteni tudja,
- a programcsomag alkalmazása a meglévő anyagi keret mellett megvalósítható,
- az óvoda Alapító okiratának belső tartalma megmarad,
- az óvodát továbbra is a gyermekközpontúság, a gyermeki személyiség értéként kezelése jellemzi,
- vélhetően emelkedni fog a programcsomagot alkalmazó óvodákba beiratkozni kívánó óvodáskorú gyermekek száma.

Óvoda-iskola-átmenet támogatása a kompetencia-alapú óvodai fejlesztésben

Az egyén életében bekövetkezett minden olyan változás, amely a megszokott szociális térből való elmozdulást eredményez, átmenetnek nevezzük. Az iskolába kerülés a jelenleg érvényben lévő közoktatási törvény alapján csak az óvodából történhet meg (Óvoda-iskola átmenet).

Az óvoda szempontjából a bemeneti szabályozás: óvodába való beszoktatás. Hiszen a funkcionális anatómia törvénye alapján minden életkor két szempontból jelentős:

- megoldja az adott életszakasz feladatait,
- előkészíti a következő életszakaszra.

Célunk: megbeesülni az óvodáskor sajátos értékeit, szépségeit, de segíteni a következő fejlődési szakasz, az iskolai tanulásra való érettség kibontakozását is. A megismerés, a fejlesztés az óvodába lépés pillanatában kezdődik és folyamatos.

A kimeneti szabályozásról akkor beszélünk, ha a gyerek életének egy olyan szakasza kezdődik, amely nem előzmények nélküli,

- vannak tapasztalatai a szülőktől való elválás terén,
- már ismerős számára a közösség élménye,
- óvodai és családi életében helyet kapott a szabályokhoz, normákhoz való alkalmazkodás elvárása,
- megélte a játék önfeledt varázsát, amely előkészíti a tanulásra és az iskolai életre,
- már formálódtak az iskolai tanuláshoz szükséges alapkészségek és tulajdonságok.

Feladatunk:

- Az óvoda feladata az átmenet megkönnyítése érdekében az, hogy amennyire csak lehet, elősegítse a gyerek iskolára alkalmassá tételét a kompetencia-alapú fejlesztéssel. Az óvodai élet egész időtartamának jellemzője a komplex nevelési folyamat, melyben támaszkodunk a gyermekek által már elért fejlettségi szintekre, figyelembe véve az egyéni fejlődés ütemét, a konzisztencia törvényszerűségét.
- Az óvodáskor az egész életre szóló alapozás (tanuláshoz szükséges alapkészségek fejlődése) kora, mely nagy jelentőséggel bír a gyermek egész további élete szempontjából. A gyerek lépésről lépésre szerzi meg és gyakorolja be azokat az alapkészségeket, melyeket később, mint „eszközöket” használ fel a tanulási folyamatokban.
- Hosszú gyakorlási idő szükséges ahhoz, hogy a részképességek fejlődése eljusson arra a szintre, amikor már nem igényel tudatos irányítást, automatikusan működik, tehát készséggé válik. Ezért nagyon fontos a gyakorlási idő biztosítása.

Az óvoda-iskola átmenetet a kompetencia-alapú nevelés az alábbiak szerint készíti elő:

- az egész személyiség fejlesztését hangsúlyozza (benne a pszichikus funkciók),
- alapkultúrtechnikák elsajátítása,
- játék, mozgás elsődleges funkciója,
- tapasztalás-tanulás,
- inkluzív pedagógiai szemlélet, integráció, differenciálás,
- kompetenciák fejlesztése (ismeret, attitűd, képesség).

A képességfajták szerinti fejlesztés képezheti az óvoda-iskola átmenet alapját. (Szociális, értelmi, verbális, testi képességek). Kompetenciaterületenként az iskolai modulok az óvodai fejlesztésekre épülnek.

Óvoda-iskola együttműködése az átmenet megsegítése érdekében

Mivel mindkét intézmény nevelési folyamatának részét képezi az átmenet kérdésköre, ezért nem külön-külön kell kezelni ezt a feladatot. Egymásra épülő, egységes szakmai programot kell kialakítani a gyerekek egészséges, harmonikus, folyamatos személyiségfejlődése,

fejlesztése érdekében. Szorosabb kontaktust kell kiépíteni az óvoda-iskola között, melynek formái:

- egymásra épülő, egységes szakmai program kialakítása a gyermekek folyamatos személyiségfejlődése, fejlesztése érdekében,
- egymás programjának, alapidokumentumainak megismerése,
- tanítók látogatásai az óvodában,
- óvodapedagógusok látogatása az iskolában,
- szakmai munkaközösség kialakítása,
- közös rendezvények szervezése,
- látogatás egymás rendezvényeire,
- egységes mérési rendszer kialakítása,
- hasonló pedagógiai légkör, holisztikus szemlélet, erkölcsi értékrend biztosítása,
- egységes normarendszer kialakítása.

Erkölcsi normák megalapozása az óvodáskorban

Játék, tanulás, érzelem, erkölcs olyan fogalmak, amely együtt a kisgyermeknevelés alappillérei. A gyermek alapvető szükséglete az érzelem, amely szubjektív állapotát, környezetéhez való viszonyait fejezi ki.

Az erkölcsi nevelés célja: szabálykövetésre nevelés, az eltérő szokások, nyelvek, kultúrák, életmódok, műveltségek, anyagi lehetőségek összeegyeztetése. Cél az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játékra) készítő légkör. Célunk az, hogy a világot felfedezni, önmagát megismerni, és a közösségbe belesimítani vágyó gyerek érzelmi megközelítésű, saját élményeken alapuló tapasztalatok által, valóban aktív és alakító tagja lehessen az őt körülvevő világnak. Az óvodában az érzelmi megközelítésű, saját élményű tanulás a leghatékonyabb.

A közösség minden egyes tagjának önmagában biztos, önálló funkcióit betöltő, és vállalható szerepe van. Megfelelő feltételek biztosításának hatására, az „én-tudat” „mi-tudattá” alakulhat. Így az óvodai erkölcsi nevelés alapja a szokásrend kialakítása, az azokhoz való alkalmazkodás elsajátíttatása. Mindez kellő pedagógiai érzékenységgel, differenciált bánásmóddal érhető el. Az egyes értékek, szabályok felnőtt általi megítélése azonos kell,

hogy legyen, melyek megerősítése, meggyorsítja azok belsővé válását. A normák kialakulása és alkalmazása a mindennapok része, tehát áthatja magát a teljes gyermeki életet, mely az egymásra figyelembe, az együttműködésben, segítségadásban nyilvánul meg. Ennek fontos része a dönteni tudás, mely igényének kialakítását, ezen képességek fejlesztését akkor éli meg a gyermek, ha az óvoda légköre ezt megengedi, sőt megteremti.

Feladatunk:

- Az erkölcsiséget az óvodáskorú gyermekek esetében az érzelmekre hatva, az érzelmeken keresztül igyekszünk befolyásolni, motiválni. Olyan szituációkat teremtünk a gazdag, változatos tevékenységrendszerben, amelyekben a gyermek választásaiban, döntéseiben, a helyzetmegoldásokban való tájékozódása során megtanulja irányítani saját érzelmeit.
- Az óvadás az óvodába játszani jön. Minél élménygazdagabb az óvodai élet, annál több forrásból táplálkozik a gyermek játéka. A játék kicsiben maga az élet. A valóság azon részének a feldolgozása, amit a gyerek érzékel, megért, és rekonstruál abból a színes kavalkádból, ami körülveszi. Életszükséglet, „lélek megnyilvánulás”, mely lehetővé teszi, hogy feloldja a lehetőségei és vágyai közötti ellentmondásokat. Kísérletezés, emberalakító, komplex tevékenység, élményforrás, élményfeldolgozás.
- A tevékenységeken keresztül úgy kell fejlesztenünk, hogy biztosítsuk a játék elsődlegességét.
- A jól alkalmazott napirend, a maga rugalmasságával lehetőséget biztosít az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre. A mindennapi életben számtalan közeli helyzet kínálja a lehetőséget, hogy a gyermekek minél több, sokrétűbb tapasztalatot, benyomást szerezzenek.
- A fejlődés, fejlesztés alapfeltétele a sokszínű, érdekes, izgalmas, felfedezéseket, tapasztalatokat biztosító tevékenységrendszer, melynek újszerű módszere a tevékenységközpontúság alkalmazása. Ez segít abban, hogy az egyéni és életkori sajátosságokat ténylegesen figyelembe vevő, szinte észrevétlen fejlesztő hatások ériék a gyerekeket. Minden, amit saját tapasztalataik alapján élnek meg, változásokat, fejlődést eredményez. Az igazán jól fejlesztő és az önkibontakoztatást segítő helyzetek azok, amikor valódi cselekvés, tevékenykedés közben megszerzett tapasztalatok, pozitív és negatív élmények, sikeres és kudarcos végződő próbálkozások hatására történnek meg az előremutató változások.

- Ezek biztosítása, összehangolása, a feltételek megteremtése a mi feladatunk, pl. minél összefüggőbb idő, mely biztosítja az elmélyedt, nyugodt tevékenykedés lehetőségét.
- Természetesen figyelembe kell venni a gyermekek egyéni tulajdonságait, érdeklődését, fejlettségét ahhoz, hogy valóban érdekeltté tegyük őket. Azok az igazán jól fejlesztő hatások, melyek az egyéni belső ösztönző erőkre, kíváncsiságra, érdeklődésre alapozva teremtenek problémahelyzetet.
- Az egyéniség csak közösségben válhat teljessé, és a közösség csak az egyének, az egyéniségek által alakulhat ki, és fejlődhet azzá, amitől több mint együttlévő emberek egy csoportja.
- A helyesen megválasztott irányított játék egy idő után beépül a szabadjátékba, és azt színesíti, gazdagítja. A felnőttek által kezdeményezett játékok többsége is erre szolgál, pl. drámajátékok, mozgásos játékok, körjátékok. Ezek azok, melyek előre konkrétan megtervezhetők, segítik egy-egy gyerek képességeinek, részképességeinek, vagy a közösségnek fejlődését.
- Spontán élményeiből fakadó játéka, az irányított tevékenysége — azaz a tanulás, az erkölcsi érzék, a moralitás fejlődése közötti összefüggéseket teszi lehetővé. A fejlesztőjátékok összekötik a játékot és a tanulást.
- Fogadjuk el a gyermek saját szabályait, hagyjuk eszelekedni, saját elgondolása szerint választani, biztosítsuk önállóságát, a szabad kezdeményezést. Ez az a helyzet, amely a kisgyermeknek boldogságot ad, amelyben a gyermek személyisége legteljesebben fejlődik, önérvényesítési vágya kiteljesedik. Ha kell, kínáljunk új lehetőséget, mutassuk meg a helyes technikát.

Az óvodai erkölcsi nevelés kiemelten hangsúlyt fektet:

- a különböző szociokulturális családokból érkező gyermekek iránt megnyilvánuló szeretetre,
- az adottságokból eredő másság tiszteletben tartására,
- az átlagtól pozitív vagy negatív irányban eltérő személyiségvonások felismerésére, korrekciójára, a tehetséggondozásra,
- a meglévő, már kialakult képességek, tulajdonságok egyénenkénti fejlesztésére,
- a személyes érzelmi kötődések elősegítésére, az esetleges zavaró körülmények okainak felderítésére, mindez az inkluzív pedagógiát erősíti.
- Az óvodapedagógusoknak és az ő munkájukat közvetlenül segítő, és minden, az óvodában dolgozó felnőttnek, mint modell értékű személyiségnek meg kell felelnie a pedagógiai és

~~pszichológiai ismereteken, gyakorlati jártasságon alapuló szakértelem birtoklásán túl korunk elvárásainak, önmaguk továbbfejlesztésének, valamint az etikus, esztétikus magatartás és viselkedés szabályainak is.~~

~~— Az emocionális intelligencia olyan képességeket foglal magába, amelyek nélkülözhetetlenek a környezethez való minél sikeresebb alkalmazkodáshoz. Ezen képességek fejlesztését ezért erkölcsi kötelességünknek tartjuk. Ebben alapvető szerepe van a családi nevelésnek is, hiszen a pedagógus a család mellett és nem helyett, mint egyenrangú partner vesz részt a nevelés folyamatában. Így fontos a szülők felé szóló nyitottság. Sok olyan helyzetet kell teremtenünk, ahol közvetlen megfigyelő, szemlélődő vagy aktív résztvevő lehet a szülő is. És itt tud segíteni az óvoda, ha a családot, szülőket, gyerekeket valóban megismerve hitelesen, „személyre szabottan” tudja közvetíteni azokat az erkölcsi, érzelmi tartalmakat, gyakorlati technikákat, módszereket, melyek figyelembe veszik a családok életfilozófiáját, működési mechanizmusait, a gyerekek életkori és egyéni sajátosságait.~~

~~— A legszerencésebb eset az, amikor az óvoda a családi élet folytatása, hasonló életritmussal, hasonló elvárásokkal, szabályokkal.~~

~~— Az óvodai életszervezés valójában nem más, mint folyamatszervezés. A folyamatszervezés első és az egész folyamatot meghatározó lépése a gyerekek életkori sajátosságainak, szükségleteinek és az adott közösség igényeinek ismerete alapján történő tervezés. A tervezés természetesen elengedhetetlen az összehangolt, együttműködést biztosító eredményes munkához, mely figyelembe veszi a gyermekek valódi, belső kíváncsisát, érdeklődését, a már meglévő ismereteket. Ezek a tervek tartalmazzák azt, hogy az adott időszakban milyen élmények, tevékenységek, értékközvetítési tartalmak segítségével, milyen képességeket szeretnénk a leginkább fejleszteni. Esetenként szükség van figyelembe venni egy-egy témakör vagy fogalom feldolgozásának tevékenységtervéhez a gyermekek ötleteit.~~

~~— A nevelési munka tervezésének új aspektusa lehet az együttműködési terv, mely tartalmazza az óvodán belüli és kívüli (pl. szülők, segítők, meghívott vendégek, előadások, látogatások, közös programok más csoportokkal, iskolákkal stb.) élménynyújtási lehetőségeket.~~

Az inkluzív pedagógia a kompetencia alapú óvodai programcsomag tükrében

~~„Az inkluzív pedagógia az, ami valódi alapját képezi annak a fajta együttélésnek, amelyben nem kisebbségekről beszélünk, hanem emberekről, gyerekekről.”~~

~~„A pedagógiai integrációnak alapvetően két változata különböztethető meg. Az egyik a hátrányos helyzetűek (szociális és/vagy etnikai kisebbségekhez tartozók) integrációja, a másik pedig a sajátos szükséglettel, segítséggel élők integrációja. A két »réteg« nem azonos, ám az elv közös: mindkét csoporthoz tartozó emberek élete legyen teljes értékű, és a többségnek kell megteremteni az önrendelkezésük lehetőségét.”~~

~~A kompetencia alapú óvodai programcsomag szemléletváltást ajánl fel a családok funkciójával, szerepével kapcsolatban:~~

~~— Az egészséges, ép, funkcionáló család esetében, ahol a két nevelési tér összhangja megvalósul, ott az óvodapedagógus partner a nevelésben!~~

~~— Azokban a családokban, ahol a családi háttér jelenlegi minősége még nem adott az óvodával való együttműködésre, ott nevelőpartneri rangra kell emelnünk a szülőket! Az együttműködés két vetülete más-más feladatot jelent az óvoda és a családok számára is.~~

~~**Célunk:** az óvoda pozitív szerepének kialakítása, a szülők megnyerése a közös nevelés érdekében.~~

~~**Alapelvünk:** a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be.~~

~~**Feladataink:** mindezeket annak függvényében kell meghatározni, hogy az együttműködés melyik vetülete képezi le az óvoda és a család kapcsolatát, figyelemmel kísérjük a családok életében bekövetkező, a gyerekek életére hatást gyakorló változásokat.~~

~~A szülők megtisztelik az óvodapedagógust — aki a nevelés partnere — azzal, hogy részesévé teszik gyermekük nevelésének. S ennek a tiszteletnek az óvodapedagógus részéről a nevelés alázatában, szakszerűségében, a gyermek egyéniségének építésében kell megjelennie.~~

~~Az **integráció** véd a hiányosságok hangsúlyozásától, és mint az emberi együttélés normája nem szorul indoklásra. A speciális szükségletű gyermekek számára olyan tevékenységorientált fejlesztés biztosítása a célunk, amely a gyermekek spontánvetéséből fakad, s amely az ő aktív közreműködésükkel valósul meg.~~

A szülők, mint partnerek:

~~A korai segítségnyújtás nemcsak a gyermeket készíti fel a könnyebb közösségi, társadalmi beilleszkedésre, hanem a szülőket is bevonva a közös munkába, azok szülői kompetenciáját erősíti, elősegíti gyermekük alapos megismerését, képességeinek reális felmérését. A kora gyermekkori intervenciót végző szakemberekből álló team tájékoztatja a szülőket gyermekük közösségi elhelyezésének lehetőségeiről, segíti őket az ellátó helyek, integráló közösségek közötti eligazodásban, választásban. Elkerülhetetlen feladat az óvodapedagógusok integrációs munkájában a szülőkkel való igazi, kölcsönös kapcsolat kiépítése mind a sérült gyermeket nevelő szülőpárral, mind a tipikus módon fejlődő gyermekek szüleivel. Szükség van a speciális nehézségekkel nem küzdő szülők bevonására, hozzáállásának alakítására is. Az integrációban részt vevő sérült gyermekek kognitív fejlesztését sok esetben speciális végzettséggel rendelkező szakember (gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, konduktor) látja el. Az óvodapedagógus feladata, hogy az ismereteket, sokoldalú tapasztalatokat nyújtó, eselekvésbe ágyazott módon nyújtsa. A gyakorlás során pedig minél változatosabb formában kerüljön elő az új ismeret.~~

~~A tevékenységek tanulásánál és gyakorlásánál kiemelkedő szempont, hogy amit már önállóan tud a gyermek, azt el is kell tőle várni. A foglalkozások tartalmi megtervezése mellett a tárgyi feltételek, a környezet megfelelően támogató kialakítása is szükséges. A tér megfelelő strukturálása, vagyis a csoportszobában a tevékenységek színtereinek szőnyeggel való kijelölése segítség számukra. Szintén biztonságot jelent a sérült gyermekek számára, ha az óvodai jelük egy olyan tárgy képe, amelyet meg tudnak nevezni, és biztonsággal választják ki a többieké közül.~~

~~A családok eltérő, speciális szükségletű gyermeknevelésből fakadó hátrányának csökkentéséhez elengedhetetlen a családok megismerése, amely gondos előkészületet és folyamatos munkát igényel.~~

~~A megismerés pedagógiai tartalma kiterjed:~~

- ~~— a családok nevelési szokásainak megismerésére;~~
- ~~— a szülők gyermekük fejlődésével kapcsolatos elvárásainak feltérképezésére.~~

Célunk: a családi nevelés erősítése

Alapelveink: a gyermekük iránti felelősségérzet kialakítása, megtartása a szülőknél.

Feladataink:

- Személyes kapcsolat kialakítása a szülőkkel.
- Az elsődleges szocializáció prognosztizálása.
- A családok szociális különbségeiből, és egyéb okokból adódó hátrányok kompenzálása.
- A szülők azon elvárásainak teljesítése, amelyek a gyermek fejlődését célozzák meg.
- A szülők szakszerű megsegítése a gyermeknevelésben.

Az inkluzív pedagógia a dajka munkájában az óvónő és a dajka együttműködése

A társadalmi elvárások gyökeres átalakulása megkívánta a dajkák nevelésbe való intenzívebb bevonását az óvónő–dajka partnerkapcsolat kiszélesítését. Felértékelődött helyük, szerepük az óvoda belső életében. A szakképzett dajkák pedagógiai és nevelési, pszichológiai, egészségügyi, munkahelyi alapismeretekre és kötelező szakmai gyakorlatra tettek szert. A megszerzett ismeretek feljogosítják, és egyben kötelezik őket arra, hogy tudatosabban, eredményesebben végezzék a munkájukat. Az óvodapedagógusi és a dajkai munkakör összehangolása elengedhetetlen. A szakképzett dajka tudja a nevelés célját, feladatát, módszereit, az óvodapedagógus bevonása révén. A dajkák nevelőpartneri rangra léptek, ahol konkrétan körül van határolva, hogy mely feladatokban számíthatunk a segítségükre, mely feladatok teljesítése marad az óvodapedagógus munka-, hatás- és jogköri kötelességei között. Ezáltal egyértelművé tettük azt is a dajka számára, hogy mely pedagógiai kérdésekben bír véleményezési, mely pedagógiai kérdésekben bír döntési jogkörrel.

Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde
Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde
Lurkó kuckó Központi Óvoda
Zöld Óvoda Program

A Szivárvány Tagóvoda és Bölcsődében valamint a Lurkó kuckó Központi Óvodában központi helyet kap a külső világ tevékeny megismerése és a hagyományápolás, ami jól illeszkedik a Zöld Óvoda kritériumrendszerhez. Az óvoda kidolgozta „Zöld Programját”, mely a „Zöld óvoda leszünk” módszertani segédanyag alapján készült.

Magyarország Alaptörvénye minden állampolgár számára a legmagasabb szinten teszi kötelezővé a természeti erőforrásoknak, a biológiai sokféleségnek, nemzetünk kulturális értékeinek, közös örökségeinek védelmét, fenntartását, a jövő nemzedékek számára történő megőrzését.(1) Az Alaptörvény a fenntartható fejlődés érdekében együttműködésre szólít fel, valamint kinyilvánítja és elengedhetetlennek tartja az utánunk következő nemzedék életfeltételeinek védelmezését, kultúránk fenntartását. A fenntarthatóságra nevelés árnyaltabban fejezi ki azt a sokszínű, holisztikus szemlélettel, ökológiai gondolkodásmóddal végzendő nevelő tevékenységet, amely természeti és kulturális értékeink, örökségünk cselekvő megóvására irányul. A fenntarthatóságra nevelés az egyén fejlődésén keresztül hat arra a közösségre, amellyel kapcsolatban áll. A tudatos nevelés az egyén mellett a közösséget is formálja, és így a különböző nevelési oktatási színtereken egyre gyakrabban és kifejezettebben jelenik meg a közösségi felelősségvállalás.

A fenntarthatóságra nevelés történetiségében a környezeti nevelésre épült, de annál – napjaink igényeinek, elvárásainak megfelelően – sokrétűbb, tartalmában gazdagabb. Ez megmutatkozik abban, hogy az adott problémát nem elszigetelten kezeli, hanem környezeti, gazdasági és társadalmi összefüggéseiben vizsgálja.’(2)

Az Európai Unió Tanácsa 2010-ben felkérte a tagállamokat a fenntarthatóságot szolgáló oktatás megvalósítására, az alábbiak szerint:

- fenntarthatóság témája kerüljön be a tananyagokba
- legyen fontos a pedagógusok és az őket segítő munkatársak "ökotudatossága", amelyhez megfelelő képzéseket kell biztosítani
- legyen multi- és interdiszciplináris együttműködés a pedagógusok között
- az intézmény működjön együtt a szülőkkel és a helyi szervezetekkel
- dolgozzanak „egész intézményes megközelítés” szerint’(3)

A nevelési oktatási intézményeknek, így az óvodáknak is, úgy kell működniük, hogy a fenntarthatóságot közvetítsék. Mutassanak példát és követendő mintát az erőforrások felhasználására, az energiatakarékosságra, az ésszerű fogyasztásra. Érvényesítsék minden gyermek jogát a minőségi neveléshez, biztosítsanak minden gyermek számára hozzáférést a tanuláshoz. Mintát kell mutatniuk az egyenlő esélyek megteremtésére, a másság elfogadására, az integrált nevelés megvalósítására.

Az óvoda intézményében dolgozó személyeknek kívánatos tisztában lenniük a fenntarthatóság fogalmával, melyet az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága (Brundtland – bizottság) fogalmaz meg a legkifejezöbben:

1 Alaptörvény P) cikk

3 <http://eut-lex.europa.eu>

2 Zöld Óvoda leszünk! - Módszertani segédanyag és útmutató

„A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk hasonló szükségleteinek kielégítését.”(4)

A törvényi szabályozások erősítik azt, hogy az alapozó szerepet betöltő óvodai nevelés az első intézményes lehetőség a gyermekek életkorának megfelelő környezettudatos gondolkodás és magatartás alakítására. A következő törvények segítik a fenntarthatóság megvalósulását társadalmi szinten: a természet-és a környezetvédelmi, az állatvédelmi, a hulladék törvény, továbbá a Nemzeti Vidékstratégia és a Nemzeti Környezetvédelmi Program.

’A Nemzeti Környezetvédelmi Program a következő cselekvési irányokat és feladatokat határoz meg az oktatás területén:

- a környezettudatos szemlélet és gyakorlat erősítése a köznevelési intézmények minden típusában
- a nevelésben és az oktatásban a környezeti jelenségek és folyamatok megismertetésének erősítése, az ismeretek tevékenység alapú, gyakorlati tapasztalatszerzéssel együtt járó fejlesztése, élménypedagógiai elemek erősítése
- Zöld Óvoda, Erdei Óvoda programok működtetése, továbbfejlesztése

a társadalmi szemléletformálás területén:

- környezettudatos intézményi működtetés, környezettudatos alkalmazottak
- környezettudatos magatartásminták közvetítése
- helyi természeti, környezeti értékek feltárása és megismertetése
- szakmai, módszertani anyagok népszerűsítése, alkalmazása ’(5)

A zöld óvoda programunk célja

- A „Zöld Óvoda” kritériumrendszernek való megfelelés
- A közvetlen és távolabbi környezetre gyakorolt hatás szélesítése, a helyes és egészséges életvitel, a környezetbarát szemléletmód tudatosítása
- Életmód, gondolkodás- és viselkedésmód, az élővilág megismertetése, védelme és megszerettetése
- A fenntarthatóságra nevelés szellemében folyó óvodai nevelőmunka segítése, fejlesztése, erősítése
- Az óvoda egész felnőtt közössége, a gyermekek szülei környezettudatos szemléletének formálása

4 <http://www.europa.hu>

5 NKP,6. A Program stratégiai eszközei

A zöld óvoda programunk feladatai

- A természeti és társadalmi környezethez való pozitív magatartásmódok kialakítása, a környezeti kultúra iránti igény megalapozása
- A fenntarthatóságra nevelés hassa át az óvodai élet minden tevékenységét
- A zöld programok tartalmas megvalósítása
- Szülőkkel a zöld óvodai programunk megismertetése, a családok szemléletének, gondolkodásának formálása, aktivizálása a Zöld Óvoda program megvalósításában
- Az intézményünk környezetében lévő helyi értékek megismerése, azok védelme fontosságának tudatosítása
- Az újonnan belépő dolgozókkal zöld óvodai programunk megismertetése
- Partnerkapcsolataink ápolása, szélesítése

‘Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője, és alkalmanként hátránycsökkentő szerepet tölt be a családi nevelés mellett.’(6) Minden gyermek másként látja a világot, más információs rendszerrel rendelkezik, más a személyiségük, igényük, érdeklődésük, ezért az óvoda feladata a megfelelő tanulási környezet létrehozása, a gyermekhez közelálló, gyakorlati, életszerű szituációk teremtése, gyermekek testi, lelki és szociális szükségleteinek kielégítése. Ha a gyermekek a Zöld Óvoda szellemiségében nevelődnek, gondolkodásuk, szemléletük környezettudatosabb lesz. Családjukon, később iskolájukon keresztül ez a hatás kibővül.

A zöld óvodai tartalmak megvalósulását biztosítják az óvodai nevelés általános feladatai:

- az egészséges életmód alakítása
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Zöld Óvoda Ütemterv

Folyamatosan megvalósítandó feladatok

Nevelési terület	Cél	Feladat	Felelős	Határidő
Egészséges életmód alakítása	A szervezet egészséges fejlődésének elősegítése Fizikailag jól fejlett, testileg-lelkileg egészséges gyermek nevelése Minden tevékenység a gyermekek egészséges testi, lelki komfortérzetét, harmóniáját és szociális fejlődését szolgálja.	Az egészséges, biztonságos és esztétikus környezet kialakítása (óvoda udvara, az óvoda helyiségei). Helyes életritmus, táplálkozási szokások, gyümölcs –és zöldségfogyasztási szokások kialakítása. A helyes tisztálkodási szabályok és az alapos kézmosás megtanítása. Víz takarékoságára nevelés (csapok elzárása, a megmaradt ivóvíz összegyűjtése és felhasználása a növény-és állatgondozáshoz, takarításhoz) Óvodakert, madarak, csoportban lévő növények, állatok gondozása. Minden lehetőség kihasználása csoportszobában, tornateremben illetve udvaron, szervezett és szabad mozgás formájában. Szülők tájékoztatása szabadidős tevékenységekről, ismerkedés különböző sportágakkal (ovi foci, ovi kézilabda, kosárlabda) Mindennap szellőztetés, levegőzés, élményszerző séta, kirándulás, udvari játék stb. lehetőségének kihasználása. Közös túra a Várölgyi Tanösvényen évszakonként. Egészség hét szervezése Szajápolás Világnapjának megszervezése Erdei Óvoda megszervezése Szelektív hulladékgyűjtés csoport és óvoda szinten (papír, műanyag, fém	Alkalmazotti közösség, szakmai munkaközösség vezető, tagóvoda vezető	Teljes nevelési évet átölelő

		száraz elem) szervezése, működtetése.		
Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés	A környezethez fűződő pozitív érzelmek alakítása. Tiszteljék az óvodás gyermekek a földi környezetet, annak különlegességét és másságát. Környezettudatos életvitel és viselkedés formálása. Szűkebb és tágabb környezetünk megismertetésével a hazaszeretet, a szülőföldre kötődés erősítése. A különbözőség, a sérült és más kultúrájú gyermekek elfogadása.	A gyermekeket körülvevő világ érzékeltetése minél több érzékszerven keresztül. A gyermekek spontán tapasztalatai mellett irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés biztosítása. Az évszakok jellemzőinek folyamatosan megfigyelése a közvetlen környezetünkben, kiránduló helyeken. Lehetőség megteremtése növény és állatgondozásra. Természetvédelem megalapozása. A nemzeti és természeti ünnepek (a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően) élményszerű megünneplése. Csoport és óvodai hagyományok ápolása.	Minden óvónő, szakmai munkaközösség vezető, tagóvoda vezető	Teljes nevelési évet átölelő

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	Pozitív érzelmi viszony kialakítása a gyermekeket körülvevő közvetlen, majd tágabb környezettel. A megismerési folyamatok során a gondolkodási műveletek fejlesztése, szókincs bővítése, választékos kommunikáció alakítása. A csoporthoz, óvodához, a nemzethez tartozás érzésének, élményének alakítása. A nemzeti, zöld jeles ünnepek, hagyományok megismertetése.	A gyermekek cselekvő tanulással tapasztalják meg, hogy az ember folyamatosan alakíthatja, változtathatja, kellemesebbé, célszerűbbé teheti környezetét! A természet globális egységének elfogadása. Természetvédelem megalapozása. Népdalkincsünk minden évszakhoz, minden ünnephez biztosít dalanyagot, ezekkel való ismerkedés. A nemzeti identitástudat kialakítása, fejlesztése. A mesék, versek környezettel kapcsolatos információt, élményt hordoz, ezáltal a környezet megismerésére nevelés erősítése. A gyermekeknek az életkori sajátosságait figyelembe véve az ünnepekről (nemzeti, zöld jeles napok) való megemlékezés. A gyermekek korának és adottságának megfelelő anyanyelvi beszédfejlesztő játékok felkínálása, beépítése a mindennapokba a differenciálás lehetőségének érvényesítésével. A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése, segítése, megfelelő hangnem, stílus tanítása.	Minden óvónő, szakmai munkaközösség vezető, tagóvoda vezető	Teljes nevelési évet átölelő
---	---	--	--	-------------------------------------

Kompetenciák a zöld óvodai nevelésben

A fenntarthatóságra nevelés egyik alapvető elvárása az egész életen át tartó tanulás. Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa ajánlást fogalmazott meg az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról. Nyolc kulcskompetenciát fogalmaztak meg, ami a gyorsan változó természeti és munkakörnyezethez való sikeres alkalmazkodást segítő ismeretek, készségeket és attitűdöket foglalja magába. A kulcskompetenciák fogalomköre és fejlesztési feladatai a nevelőmunkában, a különböző tevékenységi formákban, a sajátos tanulási folyamatokban is jelen vannak.

A rögzített kulcskompetenciák a következők:

1. Anyanyelvi kommunikáció	Általános, valamennyi tevékenységi formában megvalósítandó feladatként jelenik meg, áthatva az egész óvodai nevelés folyamatát. Természeti, társadalmi jelenségek leírásával, irodalmi megjelenítéssel, megfogalmazással. A természeti, társadalmi témájú dalok, mondókák, mesék, versek reprodukálásával. Az udvarias viselkedés szabályainak betartásával a napi tevékenységekben.
----------------------------	--

2. Idegen nyelvi kommunikáció	A természeti, társadalmi témájú dalok, mondókák, versek, mesék reprodukálásához. A napi tevékenységekben. Az idegen nyelvi kommunikáció kompetenciájával kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy világszerte, így hazánkban is egyre inkább nő azoknak a gyerekeknek a száma, akik számára a nevelési oktatási intézményekben használt nyelv és az anyanyelv nem ugyanaz. Ebbe a körbe tartoznak a többségi óvodákba járó, otthon nemzetiségi nyelvet beszélő gyermekek; a bevándorlók gyermekei, vagy éppen a különféle nemzetközi vagy más okból a többségi nyelvtől eltérő nyelven beszélő, egyébként a többségi társadalomhoz tartozó gyerekek. A fenntarthatóságra nevelés szemszögéből szemlélve, a nyelvi sokszínűség értéként való kezelése mindenképpen fontos eleme a tolerancia és az együttműködés képessége kialakításának.
3. Matematikai, természettudományi és technológiai kompetencia	Számlálás, számolás 10-es számkörben; geometriai alapismeretek a mindennapi gondok megoldásához; az építő- és a szerepjátékokhoz. A világ törvényszerűségeinek, változásainak, az élettelen és az élő összefüggéseinek megértéséhez; természeti, társadalmi jelenségekről szerzett tapasztalataik gazdagításához, tudatosításához, leírásához; irodalmi megjelenítéséhez; séták, kirándulások, erdei óvoda programok, madarász ovis élmények felidézéséhez, ok-okozati összefüggések, következtetések megértéséhez és megfogalmazásához. Gépek, eszközök alapszintű ismerete, elfogadása; természetfilmek bemutatásához, egészséges táplálkozáshoz használatos eszközök ismerete és alkalmazására való nyitottság (például gyümölcsprés, aszáló).
4. Digitális kompetencia	Felkészülés az összetett vagy nagy térbeli és időbeli távolságokat átfogó ügyek, problémák megértésére. A számítógép életkornak megfelelő szintű használata minimális, ismerkedési szinten. Alkalmanként játékokban, feladatok megoldásában.
5. A tanulás tanulása	A tanulás iránti motiváltság kialakításához; a tanulási folyamat örömteli megéléséhez; egyéni, csoportos feladatvégzés képességének alakításához; a problémamegoldó gondolkodás fejlesztéséhez; az élő és élettelen környezeti elemekkel való vizsgálódásokhoz, megfigyelésekhez, összehasonlításokhoz a természetben és az épített környezetben; összefüggések leírásához, tulajdonságok becsléséhez; bizonyításához. Saját készségeinek ismeretéhez; kulturális változáshoz szükséges készségek alakításához.
6. Szociális és állampolgári kompetenciák	A globális és lokális fenntarthatósághoz elengedhetetlen kompetencia, az együttélés alapja. Az óvodás csoport együtt élő közösség, ahonnan majd új közösségbe kerülnek a gyermekek. Mindenhol be kell illeszkedniük, mindig új helyzetben kell tevékenykedniük. Szociális kompetenciáik az együttes feladatmegoldásban, a véleményformálásban, a társas kapcsolatokban, a megbízások teljesítése révén fejlődnek.
7. Vállalkozói kompetencia	Tisztetség, támogatás és etika elfogadására, alkalmazására, előrelátás és felelősség vállalás előkészítésére. A játékban, a munka jellegű tevékenységekben az önállóság, a kreativitás fejlesztésére. Különböző eszközök saját kezű készítéséhez.
8. Kulturális kompetencia	Önazonosságuk és mások elfogadása érdekében. Minden tevékenységi formában, az óvoda belső helyiségeinek, udvarának esztétikus kialakításában; személyiségük sokoldalú fejlesztésében; a helyi, kulturális örökség megismerésében; változatos technikák alkalmazásával önálló alkotások létrehozásában.’ (7)

Óvodánkban egyedül az”Idegen nyelvi kommunikáció”kompetenciája nem valósul meg, mivel intézményünkben nem járnak olyan gyermekek, akik nemzetiségi nyelven vagy más egyéb nyelven beszélnének.

Tárgyi feltételek óvodánkban:

- Csoportszobákban természetes alapanyagú játékok, természetes anyagok (kőzetek, termések, növények stb.)
- Környezeti nevelést segítő logikai játékok és egyéb játékok (memória, puzzle, könyvek, társas játékok stb.)
- Zöld falújság, természetsarok csoport szinten
- Évszakkuckó állandó helyiségben, évszakoknak, zöld jeles napoknak megfelelően, az óvónők által készített dekorációval, szenzitív játékokkal

7 Zöld Óvoda leszünk! - Módszertani segédanyag és útmutató

- Ovi Galéria - az évszaknak, aktualitásnak megfelelő kiállításokkal, felnőtt és gyermekmunkákkal, melynek rendezése a Kreatív Munkaközösség feladata
- Akvárium az óvoda folyosóján
- Csoportszobákban szelektív hulladékgyűjtők
- Csoportban gyümölcsfacsaró, turnix, némely csoportban aszaló, kenyérsütő
- Növényszigetek gyógy-illetve virágágyi dísnövényekkel
- Madáretetők, odúk és itatók az óvoda udvarán
- Udvari játékeszközök tekintetében a régi, veszélyesnek minősített játékok helyett korszerű, EU –szabványnak megfelelő, időtálló játékok
- Mezítlábas park az óvoda udvarán
- Komposztálók elhelyezése az óvoda udvarán

Személyi feltételek:

Nevelőtestületünkben egy kolléganő környezeti nevelő óvodapedagógus szakirányú végzettséggel valamint egy kolléganő „Zöld Óvoda”koordinátori végzettséggel rendelkezik.

További Zöld Óvodai feladataink:

- zöld jeles napok, néphagyományok ünneplése csoport illetve óvoda szinten
- Szent Borbála nap, kiszézés, zöldág járás, Víz világnapja, Föld napja, Madarak és fák napja projektek kidolgozása
- pályázatok figyelése
- továbbképzéseken való részvétel
- nevelőtestület részére terepgyakorlat szervezése
- kapcsolatfelvétel a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület munkatársával
- kapcsolattartás a Közép-Dunántúli Régió Bázisintézmény Ajkai Óvodával, a Környezetünkért Óvodai Egyesülettel és a Balaton- felvidéki Erdészeti Erdei Iskolával
- város civilszervezeteivel a kapcsolatok szélesítése
- „zöld” könyvtár kialakítása az Évszakkuckóban
- „zöld”újságok vásárlása, megrendelése a lehetőségek szerint
- pedagógiai munka belső fejlesztése
- a folyósón elhelyezett közös akvárium gondozása, felújítása, a halak etetése
- folyamatosan a kerti szerszámok bővítése, madáretetők és itatók felújítása, újak beszerzése
- szelektív hulladékszállítás megszervezése
- az óvodakert alakítása, az óvoda főbejáratánál lévő kert szépítése, gyógy és fűszernövény spirál kialakítása, sziklakert felújítása, ehhez támogatók megkeresése
- szponzorálás, tanács-és segítségkérés a Várpalotai Községi Nonprofit (Közüzem) KFT- től, Rotter Kertésztől, Liget Sziget Faiskolai Árudától tereprendezés, kertépítés terén, valamint kisudvarunk újrafüvesítéséhez
- a Zöld faliújságokon a szülők tájékoztatása zöld programjainkról és az aktualitásokról

Lehetőségek függvényében az óvodai csoportok részt vesznek a következő rendezvényeken:

- a városi intézmények (Thury-vár, tájház, művelődési ház, könyvtár), civil szervezetek által meghirdetett programokon, foglalkozásokon
- más óvodák által szervezett környezeti vetélkedőn, sportversenyeken
- „zöld”rajzpályázatokon
- szülők által szervezett kertlátogatásokon
- csoportszintű és óvodaszintű kirándulásokon
- épített és ember alkotta környezeti sétákon, kirándulásokon

Óvodánk kapcsolatai:

- Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde **„Környezetünkért” Szakmai Munkaközössége**
- Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde **„Kreativitás” Szakmai Munkaközössége**
- **„2000 Szivárvány Óvodai Gyermekekért”** Közhasznú Alapítvány - támogatást nyújt a gyermekek erdei óvodáztatására, kirándulására, nevelőtestület terepgyakorlatára, az óvoda udvar szépítésére, fejlesztésére, komposztáló vásárlására, Zöld ünnepeink, programjainak megtartására
- **Közép-Dunántúli Régió Bázisintézmény Ajka Városi Óvoda** - az általuk felajánlott szakmai konzultációkon, bemutató foglalkozásokon, terepgyakorlatokon, konferenciákon való részvétel
- **Környezetünkért Óvodai Egyesület** - az általuk szervezett programokon (terepgyakorlat, konferencia, óvodalátogatás szervezése, karácsonyi és húsvéti ajándékkészítési ötletek) való részvétel
- **Balaton - felvidéki Erdészeti Erdei Iskola** – 3 napos erdei óvoda programjának lebonyolító helyszíne
- **Várpalotai Civil szervezetek** - programjainkon együttműködő partnerek (Rákóczi Telepi Baráti Kör Egyesület, A cukorbetegékért Alapítvány Várpalota kiemelkedően közhasznú szervezet, Vakok és gyengén látók Egyesületének várpalotai csoportja, Egészséges Palotáért Egyesület, Veszprém Megyei Kutató- és Mentő Szolgálat
- **Védőnői Szolgálat** – együttműködő partnerek a Kézmosás Világnapján (nagycsoportosoknak a helyes kézmosásról játékos foglalkozás tartása), Egészségheften (szülők részére szűrővizsgálat), Szájápolás Világnapján (helyes fogmosás tanítása interaktív módon)
- **Várpalotai Közszolgálati Nonprofit Kft.** – szelektív hulladékszállítást végzik óvodánkban, „Virágos Palotáért” pályázat kiírója, kertépítés, tereprendezés szponzora,
- **Balident Fogászat**- fogászati szűrővizsgálatot végeznek óvodánk nagycsoportosainak
- **Hírcentrum Kft.** - programjaink propagálásában működnek közre
- **Iskolai Közösségi Szolgálat**- az önkéntes munkaprogram lehetőségét ajánljuk fel a középiskolai tanulóknak (udvarrendezés, udvartakarítás, segítség játszóházakban, sportvetélkedőn)

„Lásd a fényt, ne bánts, mi érted él!
 Halld a szót, mit föld, az ég beszél.
 Nézd a bolygót! Oly’tiszta kék.
 Él ma úgy, hogy éljen még!”

(Orbán Tamás)

ERDEI ÓVODA

Óvodánk nagy gondot fordít a természet és a gyermek megfelelő egymásra találására. A „környezeti nevelés” során, komplex módon történik a környezeti kultúra megélése és átadása, oly módon, hogy beépüljön a gyermek személyiségébe a természetes és épített környezettel való harmonikus együttélés.

Célunk: Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű, célja a természeti és társadalmi környezethez való pozitív magatartásmódok kialakítása, a környezeti kultúra iránti igény megalapozása: életmód, gondolkodás- és viselkedésmód, az élővilág megismertetése, védelme és megszerettetése. A környezeti nevelés óvodai feladata: környezettel való együttélésre nevelés. Az óvodai környezeti nevelés a gyermek és a természet kapcsolatát helyezi a tevékenység középpontjába. Fontos, hogy a gyerekek találkozzanak a természettel, mivel óvodás gyermekről van szó, meg kell tapasztalnia a természeti élményeket, s az így keletkező megismerésből fakadó pozitív érzelmi kapcsolat jó alap a környezettudatos életmód megvalósulásához.

Feladatunk:

- Az erdei óvoda mindezen céloknak az egyik legoptimálisabb színtere, ahol az óvodások tapasztalathoz juthatnak a természeti környezetben, hiszen az óvodapedagógusok irányításával élményszerű, felfedező jellegű játékos programokon ismerkedhetnek a természettel, a természetvédelem fontosságával.
- Olyan cselekvésformák gyakorlása, amelyek segítségével a gyermekek elsajátíthatják az élő természet megfigyelésének különféle módjait, (növények illata, formája, színe, rovarok, állatok mozgása, neszek, madárhangok, ...stb.).
- Olyan aktivitásra, felelős cselekvésre nevelés, amelyben a legfontosabb elv az élet védelme és tisztelete.
- Az erdei óvodára jellemző, hogy tevékenykedtetés közben lehet tanulni, s általa olyan szokások, szokásrendszerek alapozódnak meg, amik lehetővé teszik az élővilággal való harmonikus együttélést. A tapasztalatok összessége alapján formálódik, alakul ki a szemlélet, attitűd, amely igazán működteti a tanultakat. Természetbarát gyermek csak természetbarát környezetben, természetbarát életmóddal nevelhető.

A Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programjának Legitimációs záradéka:

Véleményezte: A Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde nevelőtestülete

Várpalota, 2025. augusztus 26.

.....

Ellenőrizte: Nagy Mónika Várpalota Város Polgármesteri Hivatalának humánügyi referense

Várpalota, 2025. szeptember .

.....

Jóváhagyta: Szabó-Mórocz Viktória intézményvezető

Várpalota, 2025. augusztus 31.

.....

Érvényességi nyilatkozat:

2025. szeptember 1-től visszavonásig

Felülvizsgálat, értékelés időpontja:

Öt évente

Módosítás előírásai:

- törvényi változás esetén
- feladatváltozás esetén
- a nevelőtestület 2/3-os többségi kezdeményezése alapján

A dokumentum nyilvánosságra hozatala:

A fenntartó és partnereink által megtekinthető a vezetői irodákban, az Oktatási Hivatal felületén, illetve az intézmény, valamint Várpalota Város honlapján.